

hêviya gel

Salı
Haziran 7
Aralık 1987

KARKERÊN HEMÛ WELATAN Û GELÊN BİNDEST YEKBIN!

SON OPERASYONLAR VE SÜRGÜNLER PROTESTO EDİLDİ

Tarih boyunca halkımız için gündemde tutulan sürgünlere, bir yenisi ekleniyor. Hem bu kez, topyekün Kürdistan köylüsü toprağından koparılmak isteniyor. Ayrıca bir yandan da "topluköyler" (!) adı altında yeni toplama kamplarının kurulması için hazırlıklar yapılıyor.

Diğer yandan, Hakkari, Mardin, Siirt ve Van illerine büyük bir askeri yığınak yapılmış. Kuzey Kürdistan'da günlük yaşamın bir parçası haline getirilen askeri operasyonlar, periyodik olarak, hava ve kara saldırısı biçiminde Güney Kürdistan'a da yöneliyor. Son olarak 4 Mart günü 30 savaş uçağıyla Güney Kürdistan köyleri bombalandı. Yüzlerce insanımız katledildi. Kuzey Kürdistan köylerine düzenlenen saldırı operasyonları ise devam ediyor.

Sömürgeci Türk devletinin, Kürdistan halkımıza dayattığı tarihin bu en büyük sürgün dalgası ve Güney Kürdistan'a karşı giriştiği son saldırı, Kürdistan'lı ve Türkiye'li örgütler, Libya ve diğer bazı radikal güçler tarafından protesto edildi. Ve Kürt sorunu Avrupa parlamentosuna götürüldü.

Avrupa'da yapılan protestolarda, Türk konsoloslukları önünde gösteriler yapıldı. THY büroları, bazı parti binaları, Avrupa Parlamentosu ve Birleşmiş Milletlere ait bazı kuruluşların büroları, belli aralıklarla işgal edildi. İşgal ve protesto eylemleri, yer yer tek tek örgütler, bazı yerlerde de birçok Kürdistan'lı örgüt tarafından ortaklaşa yapıldı. TSK-Dayanışma Komiteleri de, Avrupa'nın değişik ülkelerinde işgal ve protesto eylemleri

ne etkin olarak katıldılar.

DANİMARKA

TSK taraftarı 30 kişilik bir grup, 6 Mart günü Avrupa Parlamentosu Danimarka Enformasyon Bürosunu işgal etti. Yeni sürgünleri ve Kürdistan'daki operasyonları protesto eden arkadaşlarımız, sorunun Avrupa Parlamentosu'na götürülmesini istediler. Ve istekleri, yetkililerce kabul edilinceye kadar işgali sürdürüleceklerinde ısrar ettiler. İşgal eylemi 3 saat sürdü. Polis zorla içeri girdi. Büroyu işgal eden ve onları dışarda açtıkları pankartlarla destekliyen arkadaşlarımızı kelepçeleyerek bir süre gözaltına aldı. Olay yerine ve polis merkezine gelen gazetecilerle direnişçiler görüştürülmediler. TSK taraftarları, sloganlar atarak, polislin bu anti-demokratik tavrını protesto ettiler. Danimarka TV ve basını olaya geniş yer verdi.

F.ALMANYA

F.Almanya'da TSK taraftarı 30 kişilik bir grup, 5 Martta, Sosyal Demokrat Partisinin Bremen'deki binasını işgal ederek, sürgünleri ve Kürdistan'daki operasyonları protes-

Devamı sayfa 15'te

Tarihsel görev birlikte düşmana yönelmektir

Kürdistan, boydan boya acımasız bir savaş alanı haline geliyor. Kürt sorunu, ulusal ve uluslararası planda yeni ve ileri boyutlar kazanıyor. Düşman yeni yeni sürgünlerle, toplama kamplarıyla, periyodik operasyonlarla, katliamlarla, milisleştirme ve savaş "Kürtleştirme" çabalarıyla, tarihi tersine çevirmek istiyor.

Sürgün halkımız için yeni bir elay degildir

Kürdistan'ı aralarında bölüşen devletler tarih boyunca, Kürt halkını eritmek, onu kendi öz benliğine yabancılaştırmak ve yok etmek için ellerinden geleni yaptılar. Her defasında halkımızın ulusal başkaldırı ve direnişini kanla bastırdılar. Katliam ve kıyımlardan "arta kalanları", baskıyla sindirmeye, toplama kamplarına doldurarak denetim altına almaya ve sürgünlerle topraklarından koparmaya çalıştılar. Oyle ki, sadece Türkiye'de şimdiye kadar, Kürdistan'daki sürgünleri esas alan 13 yasa ve bir o kadar da ek kanun çıkarıldı. Faşist diktatörlüğün 1980 sonrasında çıkardığı son yasa ise, öz olarak 1934 tarih ve 2510 sayılı kanunun yeniden düzenlenmesinden ibarettir. 52 Maddeden oluşan 2510 sayılı kanunun bazı madde ve fıkraları şöyle diyor:

"Madde 9: (...) Türk kültürüne bağlı olmayan göçebelere, toplu olmak üzere kasabalara ve serpiştirmek suretiyle Türk kültürü köylere dağıtıp yerleştirmeye, casuslukları sezilenleri sınır boylarından uzaklaştırmaya, ve Türk kültürüne bağlı olmayan göçebelere Milli sınırlar dışına çıkarmaya Dahiliye Vekili selahiyetlidir."

Devamı sayfa 4 te

Halkımız Gerçek Mücadelecilerin Yanındadır

Yoldaşlar, Ülkemiz Kürdistan'da baskı, zulüm, kırım ve işkence almış başını gidiyor. Yedisinden-yetmişine kadar erkek, kadın, çocuk ve ihtiyar hemen herkes, sömürgeci-faşist terörden şu ya da bu ölçüde "payına" düşeni alıyor. Kısaca Kürdistan, boydan boya bir tutsaklar kampına dönüştürülmüş durumda. . Ancak Kürdistan halkımızı tutsaklaştıranlar, onu teslim almıyor, ona boyun eğdiremiyor.

Halkımız direniyor. . Onun direnişini, ulusal onurunu korumadaki duyarlılığında, kurtuluş davasına olan bağlılığında görmek mümkündür. Saygon zindanlarını andıran Diyarbakır 5 Nolu Cezaevinde olup bitenler, cefakar halkımızın buna karşı takındığı tavır, bu bakımdan ilginç örnektir. Halkımızın yigit evlatlarının, 12 Eylül ile başlattıkları direniş, nöbeti devr alanlar tarafından sürdürülüyor. Halkımız ise direnen devrimci, demokrat ve yurtsever insanlarımıza sahip çıkıyor, onları yalnız bırakmıyor. Maddi ve moral destek veriyor. Bunun yeni bir örneği, hertürlü soysuzlaştırma ve işkenceye karşı kararlıca direnen **Mehdi Zana**'ya gösterilen maddi dayanışmadır.

Yoldaşlar,

Yaşadığımız dönem, tarihimizin öğreticiliğinden yararlanmak bakımından önemlidir. Bunu iyi değerlendirmek, herşeyi yerli yerine oturtmak; ilkel, duygusal ve dargurupçu davranışların aşılması için

azami çaba harcamak, diğer konularda olduğu gibi bu konuda da devrimci kıstasları bilince çıkarmak gerekiyor. Bizce devrimci ölçüt, Diyarbakır zindanına canıyla kanıyla, dişile ve tırnağıyla ulusal onuru kazıyan insanlarımızın, geçmişte içinde yer aldıkları farklı yapılar değil, sömürgeci-faşist vahşete karşı geliştirdikleri direniştir.

Diyarbakır, Elazığ ve Erzurum zindanlarını teslim alamayan düşman, halkımızı asla ve asla teslim alamıyacaktır. Yeter ki, ona güven verebilelim, ulusal davamız ekseninde tüm yurtsever güçler olarak bir araya gelebileceğimizi ona gösterebilelim ve ona, önünde yürüyerek hedef gösterebilelim! .

Yaşasın TSK! .

Yaşasın sosyalist, devrimci ve yurtsever güçlerin birliği! .

A.Kado-Kürdistan

Köylü Ve Komutan

Ülkemizde, çevremizde yaşanan durumu, izah etmek pek kolay değil. . Çünkü yaşanan olayları nasıl bir sıralamaya tabi tutup yazıya dökmek gerektiği konusunda, çoğu kez insan karar veremiyor. Ayrıca bazen insan, kaleme aldığı basit bir olayı, onu yaşamayan, görmeyen insanlara nasıl anlatacağı konusunda güçlük çekiyor. Bu nedenle ben "X" köyünde, vatandaş Ahmet ile köye gelen "ne idüğü belirsiz" jandarma komutanı arasında geçen bir olayı aktararak Kürdistan'daki yaşamın bir "kesitini" okurlarımıza sunmaya çalışacağım:

Vatandaş Ahmet "X" köyünde (kendi köyü) bir-

kaç kişiyle birlikte çalıştığı sırada, köye, cıvar köylerden bir CAHŞ (köy koruyucusu) ile birlikte jandarma müfrezesi geliyor. Müfrezenin yanında birde, eğitilmiş iki kurt köpeği var. Tesadüf bu ya, yoksul Ahmedin de iki köpeği var. Ve Ahmedin köpekleri, komutanın köpeklerine saldırırlar. Komutan köpeklerinin sıkıştırıldığını görünce, köylülere bağırıp çağırmaya başlar. Ahmet ve arkadaşları, komutanın hışmına uğramamak için köpeklerini döverek kovarlar.

Ama komutan çok kızmıştır. . Kendisine ikram edilen yemeği yemez, ayrı da içmez. Ve avazı çıktığı kadar bağırır: "ulan it herifler! . sizin köpekler nasıl bizim köpeklere hakaret eder? ."

Ahmet, o köylü kurnazlığıyla komutana yaklaşıp: "Aman komutan beg, vallahi bizim köpekler sizin köpekleri tanımadı. Bizim köpekler, sizin köpeklere kurben olsun" der. Ve komutanın hışmından kurtulur(!)

Nitekim, arama-tarama ve "sorgulama" safhası biter. Komutan beraberindeki zevatla köyden ayrılmak üzere yola koyulur. İşinin başına dönen Ahmet, arkadaşlarına, "Bu alçaklarla henüz görülecek çok hesabımız var, oyunu kurallarına göre oynamalısınız" der ve işine koyulur. Evet yoldaşlar bu çok sıradan bir olay. Belki bu "hikayeyi" (!) okuyan birçok kimse gülmekten kendini alamıyacaktır! . Hatta bazıları, "Be herif başka yazacak birşey bulamadın mı bu kan ve zulüm deryasında" diyecekler, vb. vb. . Fakat benim amacım, ajitasyon üretmek değil, sadece

bu kısa "hikaye"de sırtan kin ve kurnazlığa dikkatleri çekmektir.

Sömürgeci faşist terör, kan ve işkence, halk olarak günlük yaşamımızın bir parçası haline geldi artık. . Ama buna alıştık ve alışıyoruz! . Fazla önemli değil! . Çünkü esas olan bu yaşamın biriktirdiği barutu tutuşturmaya hazırlanmaktadır. Biriken barut ise, patlamaya adaydır.

Biji Hêviya Gell! .

Biji Kurdistan! .

H.Remo-Kürdistan

Asimilasyon ve yabancılaşma çöküyor

Bir arkadaşta, akşam oturmaya gitmiştik. TV'deki baraj reklamlarına dayanmayan misafir amca (Ev sahibinin babası, memleketten gelmişti):

- Bizim memlekette ne kadar çok baraj ve yol yapıldıysa, biz o kadar kötü günlere gittik. Daha fazla soyulduk. Belki bazılarının ters gelebilir, fakat bizdeki gerçek budur. Altmış yıldır dünyanın hep iyiye gittiğini görüyorum. Ne var ki, bizim oralarda -Kürdistan'ı kastederek-değişen fazla birşey yok. Yıllardır bizim politikacıların ve devletin martavallarına kandık, bekledik. Ama şimdi daha iyi anlıyoruz ki, boşuna zaman kaybetmişiz. Yoksa memleketimiz şimdiye kadar yüzlerce kat gelişmişti. Kuşkusuz bazı şeyler yapılmıştır; okul, yol, baraj, hava alanları, üsler, vb. vb. . Bunları inkar etmiyoruz. Ama bunlar, bizi daha iyi soymak, bizleri kendi vatanımıza, halkımıza ve hatta birbirimize yabancılaştırmak için yapıyor.

Kimse amcanın fikirlerine katılmayınca ben söze karışmak zorunda kaldım:

- O kadar karamsar olmayın. Bakın sizlerde buradaki gelişmelerden yararlanıyorsunuz. Özellikle oğlunuz. Devlet onu okutmuş, mühendis yapmış. Öyle sanıyorum ki, O da dünya nimetlerinden yeterince yararlanıyor.

Amca bu saydıklarımı küçümser bir tavırla:

- Doğru, okumuş, mühendis olmuş. Bundan kime ne. Sanki onun mühendisliğinden benim köylüm mü yararlanıyor? O köylüsünün büyük bir kısmını tanımaz bile. Herşeyiyle Türk olmuş. Ondan öte de birşey olmuş. İlişkilerimiz gün geçtikçe zayıflıyor. Daha doğrusu giderek yabancılaşıyoruz birbirimizle.

Oğlu Ahmet dayanamayıp araya girdi.

- Ben yapılması gerekeni yaşıyorum. Kimseye karşı amaçlı olarak bir davranışım olmamıştır. Herkes kendi işinde gücünde. Biz de herkes gibi geçinip gidiyoruz işte.

Amca söylenenleri "onaylar" görünerek:

-Söyleyeceklerime ister alının ister alınmayın, gerçek şu ki, içinizden biri, şöyle ya da böyle bir işi ele geçirdi mi diğerlerini unutup gidiyor. Belki bazıları bunu yıllarca farkedemiyor ama, bazıları bilinçli olarak kendi çevrelerinden kaçıyor. Yıllardır bunların canlı örneklerini çok gördük. Tabii iyileri de yok değil. Beni asıl rahatsız eden bu yabancılaşanlardır. Doğrusu ben bunlardan birşey anlayamadım.

Devletin yıllardır memleketimize nasıl davrandıklarını görmüyor değiller. Verilen hizmet işte bu! Çocuklarımızı kurtardık derken, bir bakıyoruz ki, çocuklar bizim olmaktan çıkmış, devletin malı

olmuşlar. Bu nasıl bir eğitim ki, insanı, kendi insanına karşı bu kadar vurduğunu duymaz yapıyor? .

Hem ben devletin yerinde olsam, böyle kendi halkına yabancılaşanları, halkını unutanları, görevlerinden atarım. Böylelerinden hayır gelmeyeceği belli. . .

Sözü ben kesiyorum. -Merak etmeyin. birgün gelir bizim oralar da gelişir.

Amca kaşlarını indirerek: -Merakta neymiş yeğen, ben olup bitenlerden bahsediyorum. Siz işi gevezelik olarak niteliyorsunuz.

Bizim orda Peri çayı var. O çay üzerinde tam üç tane baraj yapılacakmış. Diyebilirsiniz ki, ne var bunda? . Bakın açıklıyayım: O barajlar yapıldığında, o vadi tümünden tarihe karışacak, birkaç köy su altında kalacak. Verilecek birkaç lirayı da avukatlar ve mahkemeler elimizden alacak. Ve biz sap gibi ortalıkta kalacağız.

Ahmet söze karıştı:

-Aman baba, duyan da dünya yıkılıyor sanacak. Bugüne kadar nice köyler, kasabalar sular altında kaldı. Kim yurtsuzluktan öldü. Nasıl olsa paranızı verirler, kurtulursun o gelişmemiş yerden. Sen de gider gelişmiş bir yerde yerleşirsin. Belki de Doğu'da yapılan KÖY-KENT'lere yerleştirirler sizi.

Babasının konuşmalarından rahatsız olduğumuzu sanarak, onun adına bizden özür diler bir edayla:

-Babam eskiden böyle şeylere aldırılmazdı. Ne olduysa şu birkaç yıl içinde oldu.

Amca alındığını belirtmeye çalışarak:

-Bak hele sen! Bu ne biçim okumuşluk. Memleketin halini bilmez gibi konuşuyorsun. Doğu'da şimdiye dek bu kadar kent vardı, onlara ne götürdüler

ki, yeni kuracakları KÖY-KENT'leri ihya etsinler. Bu ne kadar saflık. Zaten hep şuna buna inanırız. El bize odunu hıyar diye gösterse ağız kor yeriz. . .

Amca sözlerini bitirirken bizlerden özür dilemeyi de ihmal etmedi.

Vakit geçmişti, biz de fazla uzatmadık ve ayrıldık. Ayrıldığımızda amcamın sohbetten memnun olmadığı her halinden belliydi. Fakat ben ondan umut dolu bir yürekle ayrılmıştım.

Sömürgeci güçlerin ülkeye ve halkımıza dayatmış olduğu sistemli yok etme, asimilasyon ve yabancılaşma politikası, bu gün bir kez daha kanıtlanıyor. İşte 15 Şubat 1987 tarihli gazetelerin ortak haberi: "DOĞUDAN BATIYA 234 KÖYE ZORUNLU GÖÇ KARARI". Bu ilk parti! öyle anlaşılıyor ki, TC için ciddiyetini kavradığını, bize bu üçüncü defadır anlatmaya çalışıyor. Kürtleri artık küçük tedbirlerle tutamayacaklarını anlamışlar. TC güney Kürdistan'a yaptığı saldırılarla korkaklığını bariz bir şekilde kanıtlamıştır. Bazı çok bilmişler, bu davranışları, egemen güçleri kızdırmış olduğumuzdan dolayı, Kürtler üzerindeki baskı ve saldırıların yoğunlaştığını ileri sürüyorlar. Onlara kalırsa H.İsa'nın felsefesini takip etmek gerekir.

Kürt halkı üzerinde şimdiye kadar yürütülen, sistemli yok etme, sömürü, asimilasyon ve yabancılaştırma politikaları çökmüştür. Bunu bizden daha iyi bildikleri içindir ki, son kozlarını oynamaktalar. Ortadoğunun bugünkü koşullarında, Kürdistan sorunu, her iki taraf için de bir dönüm noktasına gelmiştir. Bu bir sınavdır. Bu

sınavda başarılı olursak, tarihin seyrini de değiştirebileceğiz.

H.Ç.Gazê-İSTANBUL

ROHILATA NAVİN

Wek em hemû pê dızanın lı ser "sinorên Tırkiye û Suriyê" lı "ser" û "bın xetê" gelek bajar û gundên kurdan hene.Roj tune, ku gelê me ji ber van sinorên kolonyalistan nekeve xetera jıyanê. Yê ku lı ber pezê xwe, dı nav zewiya xwe, an ji dı mala xwe de lêdan, teda û kuştın nebıne û dı bın xeterê de nebe nin e. Roma Reş (dewleta Tırk) her ku dıçe êriş û dijwariyên xwe lı ser gelê me bêtır û grantır dıke. Ê har dıbe! Dewleta Tırk a kolonyalist û faşist, ne tenê jehr û bela xwe dı gelê me yê "serxetê" de dıde.Jı bo wê "serxet" û "bınxet" yek e. Ber firehkırına dijmintiya neteweyê me dijminti û hejmara dijmin ji bêtır dıke. Li ser bingehê dijmintiya netew û welatê me dijminên şoreşa me ji pır in û pır dıbin. Dı herema me de hêzên kolonyalist, imperyalist û siyonist mıl dı mıl de lı dij gelê me û yê dın alikari û piştğiriya hev du dıkın. Faşist û kolonyalist, bı efendiye xwe yê Pentagonê ve gavên mezın û planên bê heyalı ser van dostên şoreşa me pêk tinin. Jı van minakên berçav yek jê ev e, ku dı 8 ê meha Sıbatê 1987-an de eskerên Tırk êrişeke dijwar bın ser gundê Delavê Keran. Delavê Keran gundeki kurdan ê "bınxetê" ye.

Cendırme fêrê hatın û cûndına gundê Delavê bûbûn.Lê cendırme, bê çek dahatın û vedıgeriyan qereqola xwe ya sinor. Lı ser tıştên qaçax danûstandınên xwe bı gundiyan re xweş û geş dıkırın.Rojek, jı wan cendırman yek tê gund. Jı korfeleq gundiyeke bı wi re bı tırki dıpeyive. Jı cendırmê Tırk guman e, ku wi xwe şaş kır û tırki peyive. Jı wi ew e, ku ew kesê ku bı tırki bıpeyive bı xwe jı Kurdistana Tırkiyê ye. Lı gor wi ki lı "bınxetê" bı tırki bıpeyive.

Dumahik rûpe1 15

"Madde 10:ç- Türk tebaasından olup ta, Türk kültürüne bağlı bulunmayan aşiretler fertlerinin dağılık olarak 2 numaralı mıntikalara (bunlar Akdeniz, Ege ve Marmara bölgeleridir-HG), Türk tabiyetli ve Türk kültürlü göçebe aşiretler fertlerini sıhhat ve yaşama şartları elverişli yerlere nakledip yerleştirmeye, Türk tebaası olmayan ve Türk kültürüne bağlı bulunmayan göçebe aşiretler fertlerini icaba göre Türkiye dışına çıkarmaya Dahiliye Vekili selahi-yetlidir."

"Madde 13:3- Türk ırkından olmayanların serpiştirme suretiyle köylere ve ayrı mahalle veya küme teşkil edemeyecek şekilde kasaba veya şehirlere iskanları mecburidir." (İ.Beşikçi, Kürtlerin Mecburi İskanı)

Görüldüğü gibi Türk devletin amacı, Kürtleri, Türkleştirmek, eritmek, onları ülke topraklarından koparıp, ulusal varlıklarını yok etmektir. İşte bugün Tunceli'den başlatılan ve topyekün Kürdistan köylüsünü kapsayan tarihin bu en büyük sürgün dalgasının amacı da budur. Sürgün listesine, Kürdistan köylerinin yanısıra Balıkesir, Muğla ve Artvin'den de bazı köylerin alınması ise, sadece Türk devletin soykırımı politikasını gizlemeye yöneliktir. "göçün orman içi ve orman kenarı köylerini kapsadığı"(!), "isteyenlerin göç ettirileceği"(!) vb. iddialarsa, bir başka madrabazlık örneğidir. Ayrıca insanlarımızı cayır cayır yakanların, "ormanları korumak"tan sözsetmeleri dahi saçmalaktır. Kaldı ki, sürgüne tabi tutulan yüzlerce Kürdistan köyü, "orman içi"nde yada "orman kenarında" bulunmuyor. Ve sadece bu bile faşist yönetimin yalan ve demagogilerini sergilemeye yetiyor.

Diğer yandan, faşist yönetim, birçok konuda olduğu gibi sürgün olayında da kararsızlık ve korku içindedir. Bir yandan, Kürdistan köylüsünü kolay kolay toprağından sökemeceğini, diğer yandan bu işin kendisine pahalıya mal olacağını biliyor. Bu nedenle O, "toplu köyler" (!) adı altında toplama kampları oluşturmanın hazırlıklarını yapıyor.

Ancak ne sürgünler ve ne de toplama kampları, çilekeş halkımız için yeni olaylar değildir. Bunlar Kürdistan'ın hemen hemen her parçasında, yıllardır denendi ve deneniyor. Ama ulusumuz, eritilemedi, özbenliğine yabancılaştırılmadı ve ulusal varlığımız yok edilemedi. Varılan bu aşamadan sonra da düşmanların bunu başarması mümkün değildir. Aksine Kürt ulusu, diliyle Kültürüyle, sanatıyla, tarihiyle ve en önemlisi, geliştirdiği mücadelesiyle direniyor. Bu direniş, sömürgeci boyunduruğu mutlaka parçalayacaktır. Düşmanın şaşkınlığı ve aczi, daha şimdiden bunun habercisidir.

Donkişotluk ve "yeni tedbirler"

Düşman şaşkındır. Onun şaşkınlığını, topyekün Kürdistan köylüsünü sürgün listesine almasının yanısıra, silahsız-savunmasız halkımıza dayatılan çok yönlü savaşta, donkişotluğunda ve baş vurduğu hilelerde görmek mümkündür. Ayrıca bu konuda, sorunun derinliklerine inmeye de gerek yok. Bölgenin "fatih"i pozlarına giren Türk ordusunun, Kuzey Kürdistan'da ve "sınır ötesinde" gerçekleştirdiği operasyonlara ve burjuva basınının çığırkanlıklarına bakmak yetiyor. Örneğin her seferinde, "eşkiyayı kısıvrak yakaladık", "hainleri ininde vurduk", "teröristlerin kökünü kazıdık", vb. deniyor; suçsuz-günahsız Kürdistan köylüleri bombalanıyor, katlediliyor. Hatta son "sınır ötesi" operasyonunda görüldüğü gibi yoksul Kürt köylerinin yanısıra, dağlar, kayalar ve mağaralar bombalanıyor. Sonuçta, o yıllardır "kahramanlığı"na(!) kimi solcuların bile toz konduktuğu

sömürgeci Türk ordusu, çoğunlukla "eli boş yüzü kara" kışlasına dönüyor. Ve donkişotluğun artık "çözümleyici" olmayacağını bizatihi burjuvazinin mütemet adamları "itiraf" ediyor:

"eşkiyanın kökünün kazındığını, bir daha başını kaldıramıyacak biçimde yok edildiği şeklindeki abartmalı açıklamalar, uzun vadede toplumun inancını sarsar. Zira bölgeyi biraz bilen insanlar ve karşımızdaki sorunun büyüklüğünü iyi değerlendirenler, eşkiyanın kökünün kolay kolay temizlenemeyeceğinin, yakında yeniden çıkacağına, yeniden müdahale gerekeceğinin bilinci içindeler. Bugün böyle abartılı konuşulursa, yarın toplum 'peki, hani kökü kazınmıştı, şimdi ne oldu?' diye, kendi kendine konuşmaya başlar." (M.A.Birand, Mil.Gaz., 7 Mart 1987)

Böylesi "itirafların" nedensiz olmadığı açık. Amaç, şaşkınlığın aşılması, acze düşmemeye özen gösterilmesi ve "yeni" politik yaklaşımlarla "sonuç alıcı"(!) "tedbirlere" yönelmenin sağlanmasıdır. Zaten M.A.Birand ve daha birçok burjuva yazar-çizerlerinin, sorunun kazandığı boyutların, yılların tabusunu kırdığını görmesi ve öncelikle, "sorunun adını doğru koymak" konusunda ısrarcı olmalarının nedeni budur.

Ama "sorunun adını doğru koymak", M.A.Birand'ın, M.Toker'in, "sosyalizmin suyuna batıp çıkmış" Aybar ve Aslan gibilerinin, hatta kimi burjuva ve ordu çevrelerinin üzerinde kafa yorduğu "tedbirler"e yönelmek, sömürgeci statünün devamına yetecek mi? Hiç kuşku yok ki, yetmeyecektir. Ayrıca sömürgeci Türk burjuvazisi de bunun bilincindedir. Ve şaşkınlığın asıl kaynağı da budur. O halde, yeni "tedbirler"le varılmak istenen hedef nedir? diye sorulabilir. Hemen belirtelim ki, bu da çok açık: Donkişotluğun yerine uzun erimli bir savaşa hazırlanmak, çöküş sürecine giren Türk sömürgeciliğinin ömrünü uzatmaya çalışmaktır. Oysa Evren-Özal diktatörlüğü de bu konuda pek farklı düşünmüyor. Şaşkınlığına rağmen peyder pey her türlü hileyi taşıyan sözkonusu "tedbirlere" yöneliyor. Örneğin "Köy koruyuculuğu" uygulamasında, burjuva "liberal" çevrelerin "eleştirilerine" hedef olan faşist iktidar, zaten sözkonusu "eleştirilerde" somutlaşan aksaklıkları gidermenin hazırlığı içindeydi ve bugün de bunu yapıyor. 1.000 kişilik "özel hareket timleri"nin bölgeye gönderilmesi ve Özal'ın talimatıyla 1.000 kişinin daha "özel eğitime" tabi tutulması ve böylece yaratılmakta olan çağ örgütlenmesinin takviye ve yetkinleştirilmesi çabaları, yapılan ve yapılmakta olan somut göstergelerdir. (Bak, Mil. Gaz., 18 Mart 1987) Yine İspanya-Bask, Fransa-Korsika, İngiltere-İrlanda tartışmaları, bu ülkelerde yıllardır süren savaşımın deneyimlerinden yararlanma ve bunların, sömürgeci bölge devletlerinin deneyimleriyle birleştirerek elden geçirilmesi çalışmaları, başka "yeni tedbirlerin" habercisidir.

Diğer yandan bu ve benzeri "tedbirler", daha doğrusu hinklikler üzerinde, iktidar ve muhalefetin tavır birliğine varması için hiç bir neden yok. Ve bunu kavramak için, "arif" olmak da gerekmiyor. Çünkü, -kimi 'kürt sosyalistleri'nin büyük umutlar bağladığı ya da medet umduğu- "liberal" Türk burjuvazisinin son operasyonlarda, bir kez daha yükselen hissterik çığlıklarını görmek yetiyor:

"Türk vatani bölünmez bir bütündür. Onu korumak için hepimiz gerektiğinde savaşa hazır olduğumuzu tekrar ifade ederiz. Bunu herkes böyle bilmeli, kimse unutmamalıdır." (E.İnönü, Mil.Gaz.,6 Mart 1987)

"Türkiye'nin bölünmezliği ve bütünlüğü hepimizi ilgilendirir. O kadar hassastır ki bu konu, bir hareket vukuunda Doğu'dan Batı'ya, Kuzey'den Güney'e yekvücut olmasını bilen bir halkın sahibiyiz." (C.Karakaş.Agg)

Sorun gayet açık ve net. Sancının asıl kaynağı, halkımız ve kurtuluşçu güçlerin kanına giren sömürgeci Türk ordusunun "saygınlığına" gölge düşürülmemesi ve donkişotluğun, uzun vadeli bir savaş hazırlığıyla "soğuk kanlı" bir saldırı politikasına dönüştürülmesidir. Ancak bu da, tarihi tersine çevirmeye yetmeyecektir. Her "yeni tedbir", "sınır ötesi" operasyonlarda, "köy koruyuculuğu"nda görüldüğü gibi sömürgeciliğin açmazlarını ve çelişkilerini derinleştirecek, zulüm düzeninin çöküş sürecini hızlandıracaktır. Yeter ki, sorunun kazandığı boyutlar ve bunun dayattığı görevler doğru kavranılsın; derinleşen çelişkilerden ustaca yararlanılsın. .

Düşman şaşkıncıdır, ama hâlâ güçlüdür! . .

Kürt sorunu, giderek Ortadoğu'nun kilit bir sorunu haline alıyor. Bu, yazımızın başında da belirttiğimiz gibi soruna, ulusal ve uluslararası arenada yeni boyutlar kazandırıyor. Düşman, şaşkınlığına rağmen kendisini, hızla değişen koşu-

llara uyarlamaya çalışıyor. Diğer bir deyişle O, bizatihi Kürdistan halkımıza dayattığı çok yönlü savaşın içinde, uzun vadeli bir sömürge savaşına hazırlanıyor.

Bu bakımdan, sadece sorunun kazandığı boyutları kabullenmek yetmiyor. Çünkü herşeyden önce, sorunun boyutlarını biçimlendiren temel unsurları, düşmanın gücünü doğru değerlendirmek, yerli yerine oturtmak ve tarihsel sürecin öne çıkardığı görevleri bilince çıkarmak gerekiyor. Kuşkusuz bu da, tek başına yeterli değildir. Bunun, sözkonusu görevlerin omuzlanması, halkımıza ve onun yurtsever güçlerine dayatılan savaşa müdahale doğrultusunda atılması gereken ciddi adımlarla birleştirilmesi; devrimci sürecin ve halkımızın bizden istediği **ulusal sorumluluğun** paylaşılmasıyla yoğunlaşması gerekiyor.

Düşman şaşkıncıdır ama, hâlâ güçlüdür. Ve onu bugün güçlü kılan en büyük neden, sömürge savaşının yürütülmesinde el ve ağız birliği içinde olmasıdır, yurtsever güçlerin dağılık ve ortak bir savaş cephesinden yoksun olmasıdır. Tarihsel görev, birlikte düşmana yönelmek; devrimci ve yurtsever güçlerin birliği önünde bulunan engelleri birer birer ortadan kaldırmak için özveride bulunmaktır. Ki, zaferi yakınlaştırmamanın, savaşın çehresini değiştirmenin birinci koşulu da budur.

PALME CİNAYETİNİN ARDINDAKİ GERÇEKLER

Olof Palme cinayeti birinci yılını doldurdu. En gelişkin teknik ve tüm maddi olanaklara rağmen, İsveç polisi hala olayı aydınlataamadı. Katilin izini bulamadı ya da bulamıyor.

O.Palme cinayetinin araştırma ve soruşturma komisyonunun şefi ve aynı zamanda Stockholm polis şefi Hans Holmer, bir yıl boyunca basına yaptığı her açıklamada çeşitli ve çelişkili bilgi, görüş ve yorumları sürdürdü. Polis şefinin açıklama ve iddiaları gerçeklere uymadığı gibi her seferinde biraz daha gülünç bir hal alıyordu. Açıkça böylesi gülünç duruma düşmesine rağmen, görüş ve iddialarında direnerek, planlı ve bilinçli tavrını sürdürüyordu. Kuşkusuz polis, tüm kamuoyuna ve İsveç adalet örgütüne rağmen, bu kuru, temelsiz iddia ve tavırlarından vazgeçmemesi kendi başına değildir. Polis, belli güçlü merkezlerden direktif alıyor ve destekleniyor. Buna en açık örnek, geçenlerde

polisin bu kasıtlı ve bilinçli tavrını İsveç ve dünya kamuoyuna açıklayan 'Palme olayı hukuk komisyonu'ndaki savcı ve hakimlerin tutumu oldu. Komisyonunda yer alan savcı ve hakimler, basına ve kamuoyuna yaptıkları açıklamalarda polis kasıtlı ve taraflı tutumunu sert bir dille kınadılar. Adli komisyonun şefi şöyle diyordu:

"polisin bir yıla yakın çalışmaları hiçbir yere varmamıştır. Palme cinayeti soruşturma komisyonun şefi Hans Holmer, bilinçli ve kasıtlı olarak, hiçbir belge ve somut kanıt dayanmadan Palme cinayetinde %95 PKK'yı suçlu gösteriyor."

Adli komisyon devamlı **"Polis Palme cinayetinde ilk günden itibaren, ciddi bir araştırmaya girmemiştir. Tüm planlarını PKK üstüne kurmuştur. Diğer ciddi ihtimalleri bile bile gözardı etmiştir. PKK ile ilgili gazete küpürlerin-**

den binlerce sayfalık dosyalar düzenlemiştir. Bu gazete küpürlerini delil göstermek istiyor. Bu çok amatörce bir iştir." Bununla birlikte adli komisyon, ısrarla Hans Holmerin istifa etmesi gerektiğini ve yeni bir araştırma komisyonunun kurulmasını istemişti. Ve Palme cinayetini yeni baştan ve çok yönlü araştırılması gerektiğini hükümete bildirmişti.

Polis ve adli komisyon arasındaki sürtüşmenin boyutları kamuoyuna geniş bir biçimde yansımaları ve polis gülünç duruma düşmesiyle İsveç hükümeti olaya müdahale etmek zorunda kaldı.Şubat 1987'nin ilk haftasında hükümet, polis ve adli komisyonlarını uzlaşmaya zorladı. Konuyu daha üst düzeyde, Emniyet Genel Müdürlüğü ve İsveç Baş Savcılığı düzeyinde ele alıp çözmek istediler. Hükümet yeni düzenlemeyle ilgili yaptığı açıklamada, polis şefi H.Holmer'in cinayeti soruşturma

şefliğinden alınarak sadece çalışma ve danışma komisyonunda görevine devam edeceğini duyurdu. O'nun yerine Emniyet Genel Müdürü atandı. Adli komisyonun başkanlığını yapan savcı ise tüm görevinden uzaklaştırıldı. Bu yeni düzenlemede, Hükümetin açıkça polisi desteklediği yüzeye çıktı. Yeni kurulan organizasyon, ikinci çalışma haftasına girmeden, çatlak sesler vermeye başladı. Yeni oluşturulan adli komisyon, **"polis, eski anlayış ve çalışma yöntemlerine devam ediyor. Esasen Hans Holmer eski görevini sürdürüyor. Yalnız kamuoyunun dikkatlerini başka yerlere çekmek için formalite olarak onu şeflik görevinden aldılar. O yine şeftir."** diyerek yakınmalarını kamuoyuna duyurdu.

Böylece olay bu kez de devletin en üst kademesinde kilitlenmiş oldu.

Bu aşamadan sonra, her

Baştarafı sayfa 5'te ne kadar katil yakalanmamış, suç aletleri bulunamamışsa da, Palme olayı ardındaki karanlık güçlerin parmakları artık kamuoyunca görülmeye başlanmıştır. İsveç polisinin bu kadar komik durumlara düşmesine rağmen hala PKK'nın şahsında Kürtleri katil göstererek, bunda inat etmesi boşuna değil elbet. Amaç, bir taşla birkaç kuş birden vurmaktır. Polis böylece, hem cinayetin izini kaybedecek, hem de, günümüzde Ortadoğu'nun kilit bir sorunu haline alan Kürt ulusal hareketini karalayacak ve meşruluğuna gölge düşürecek. İşte polisin PKK hakkında topladığı "bilgi ve belgelere" dayandırdığı ve % 95 dediği anatez bu. Ve polisin, gazete küpürlerini toplayarak delil olarak sunmaya çalıştığı bu ana tez de fiyaskoyla sonuçlanmış durumda. Tabi bu arada "atı alan üsküdarı geçti", polis gazete küpürlerinden delil çıkarmaya çalışırken diğer tüm ciddi ihtimallere zamanında müdahale edilmiş ve birçok kanıt yok edilmiş durumdadır. Palmenin öldürüldüğü gece, cinayetin işlendiği caddede olan ve sonradan şüpheli diye yakalanıp ilk sorgusundan sonra serbest bırakılan 33 yaşındaki İsveçli olayı hala karanlığını koruyor. Palmeyi öldürmeyi düşündüğünü yazmış, söylemiş, Palmeyi yurt içi ve yurt dışı gezilerinde takip etmiş, silahlı eğitimden geçmiş ve Palmenin cinayetinde kullanılan tipte bir silaha sahip olduğu basına yansımış olan bu zat Palmenin öldürüldüğü gece cinayet yerine yakın bir sinamaya koşarak heyecanlı bir biçimde ve filimin başlamasından 20 dakika sonra girmesi şahitlerce itiraf edilme-

sine rağmen serbest bırakılmıştı. Yapılan soruşturmalarda bu kişinin Avrupa İşçi Partisinin bir militanı olduğu da ortaya çıktı. Ki, bu parti merkezi Amerika'da olan gerici bir partidir. Basına yansıdığı kadarıyla, Palme cinayetinden sonra bu partinin ABD'deki merkezinde yapılan bir aramada Palmeyle ilgili dökümanlar ele geçirilmişti. Ancak şu anda bu belgeler ortada yok. Yine sözkonusu şüpheli kişinin elbiselerinde barut kokusu tesbit edilmişti. İkinci kez elbiseler tahlil için ABD'ye gönderilmiş ve tahlil sonuçsuz kalmıştı. vs. vs.

Ayrıca, Palme'nin o akşam sinamaya gideceğini polisten başka kimsenin bilmediği iddia ediliyor. Cinayet esnasında polisin merkezi alarm sistemi iki saat sonra ancak çalışıyor. Olay üzerinden 24 saat geçmesine rağmen sınırlarda giriş çıkışlar kontrol altına alınmıyor. Daha sonraları, Palme olayı ile ilgili iki önemli belge bilgisayardan siliniyor. Ki, bu odanın anahtarı sadece görevli iki kişide olduğu biliniyor. Bütün bu "ihmalkarlıklar" bugün tartışmasız kabul ediliyor. Ve insanlar bir başka düşünüyor.

Son günlerde, polis ile adli komisyon arasında tartışma konusu olan ihtimaller ön plana çıkmış durumda. Adli komisyon Palme'nin özel hayatı ve İsveç silah tekeli Bofors ile ilgili derinlemesine araştırma yapılması gerektiğine inanıyor. 1 Mart 1987 tarihinde Amerikalı yazar Richard Reeves, New York Post'ta yazdığı uzun bir makalede İsveç'in en büyük silah tekeli Bofors'un Palme'ye rağmen İran'a kaçak olarak robot 70 denen silah-

Olof Palme cinayetine neden olabilecek ve kaçak olarak satılan Robot-70'lerden biri

lardan sattığını açıkladı. Palme'nin bu silahların savaşa ülkelere satılmasını yasakladığı biliniyor. Böylece, Palme olayında Bofors silah tekelinin parmağı olduğu iddiası ortaya atılmış oldu. Önce İsveç başbakanı ve sonrada diğer yetkililer bu silah kaçakçılığını yalanladılar. Ancak Danimarka Denizciler Sendikası, Kendi gemileriyle İsveçten İran'a, Singapur'a ve Bahrayn'e sözkonusu silahlardan taşındığını kanıtlıyacak belgelerin olduğunu açıkladı. Ayrıca kısa bir süre önce BOFORS silah tekeli sorumlularında Carl-Fredrik Algernon'un Stokholm merkezinde, yüzlerce kişinin gözleri önünde trenin altına atılarak öldürülmüş olması kuşkuları gittikçe artırıyor. Ki, öldürülen kişinin, Palme olayıyla ilgili Bofors'un raporunu öldürüldüğü tarihten bir hafta sonra Palme olayını soruşturma komisyonuna vermesi gerekiyordu.

Tüm bu gelişmelerden sonra Bofors skandalı basının en önemli konusunu teşkil ediyor. Kara perde yavaş yavaş aralanıyor. Enazından halk kendi ken-

dine bazı sorular yöneltiyor ve cevap bulmaya çalışıyor. Olaylar boyutlanınca tutunacak dal bulamayan Hans Holmer, 5 Mart'ta hem soruşturma ve ham de polislik görevinden istifa ettiğini açıklamak zorunda kaldı.

Gelinen bugünkü aşamada, artık sıradan bir İsveç vatandaşı da biliyor ki, cinayetin ardında emperyalist ve gerici güçler var. Devletleri ve sistemleri ilgilendiren büyük bir politik cinayet olduğu kavranmış durumda. Cinayetin bir yıldan beri Kürtlere mal edilmek istenmesi, Kürdistan'ın ulusal kurtuluş mücadelesinin boyutlandığı günümüzde ulusal kurtuluş hareketini dopsuz bırakma çabalarının bir sonucuydu. Özellikle Türkiyenin özel bir çaba gösterdiği ve ABD'nin desteğindeki karanlık güçlerin iz kaybetme politikasına yarayan propağandalar yavaş yavaş yerini daha güçlü ihtimallerle terk ediyor. Ancak senaryo fiyaskoyla sonuçlanmış olduğu halde, bazı yönleriyle devam ettirilmek isteniyor. . . fakat bu saatten sonra o da tutmayacaktır.

KÜRDİSTAN'DA KAPİTALİZMİN GELİŞMESİ

— II —

KÜRDİSTAN'DA KAPİTALİST GELİŞMENİN TEMEL ÖZELLİKLERİ

Doğal Ekonominin Çözülme Süreci

Bilindiği gibi Kürdistan, feodal Osmanlı ve İran imparatorluklarının işgali altında iken de tipik bir sömürge durumundaydı. Sömürgecilik olgusu, toplumun evrimini geciktirdiği gibi, ülkenin uzun süre feodal ekonominin hakimiyeti altında kalmasına da neden oldu. Ayrıca tarım ve hayvancılık ekonomilerinin yan yana bulunması, Kürdistan feodalitesinin ömrünü daha da uzattı. Ancak Kürdistan, adı geçen imparatorlukların soygun ve talanına, bölgeyi kapsayan uzun istila savaşlarının odağı olmasına rağmen, aynı zamanda canlı bir ticaret merkeziydi. Hatta bazı gözlemciler, 18. yüzyılın sonlarında Kürdistan'da, "bazı kapitalizm biçimlerine", yaygın meta üretimine tanıklık edildiğine işaret ediyorlar; feodalizmin bu dönemde "mantıki sonuca ulaştığını" söylüyorlar.(1) Fakat Kürdistan'ın kapitalizmle tanışması, esas olarak, 20.yüzyılın başlangıcına tekabül eder.

Doğal ekonominin çözülme süreci olarak da kabul edilen bu dönem, Osmanlı devletinin tarih sahnesinden silindiği, bölgede yeni ulusal devletlerin ortaya çıktığı, Kürdistan'ın bir kez daha bölündüğü, üretici güçlerinin iyice çökertildiği ve ülkedeki

sömürgeciliğin kapitalizme özgü bir nitelik kazandığı bir dönemdir. Diğer yandan sözkonusu çözülme süreci, dünyada önemli değişmelerin yer aldığı bir döneme rastlar. Emperyalizm ortaya çıkmış, sömürgeler meta ihraç alanı olmanın yanısıra sermaye ihraç alanları olarak önem kazanmış. Ve Kürdistan da, ülkeyi boydan boya kesen Bağdat-Basra demiryolu ve bazı maden kaynaklarının işletilmesi ile emperyalizmin bu yeni sömürü ağı içine alınmıştı. Ne var ki, Birinci Dünya Savaşının ağır yıkımlarına karşın Kürdistan, hâlâ genç Türk burjuvazisi için "dikenli bir gül bahçesi" özelliğini koruyordu. Silahlı zor eşliğinde uygulanan eski sömürgeci soygun ve talana rağmen Kürdistan pazarı, fethedilemiyor; canlılığını koruyor ve direniyordu:

Kaçakçılık denilen perdenin arkasında nasıl Kürdistan iktisat birliğini temsil eden bir bağımsız pazar münasebetinin tepkisi gizli ise, **gümüş para tekerleklerinin üstünde yürüyen de, Şark vilayetlerinin kendine has değişim münasebetleridir.**(. . .) **Bağımsız Şark pazarı 'Ruh' ise, gümüş para onun somut 'oğlu'dur. Kaçakçılık da bu oğlunun şu fani dünyadaki doğuşudur. Onun için, kim ki kaçakçılık der: Gümüş para der ve Şark Pazarı**

der.(. . .) Kürdistan pazarı, adeta tabi bir tepkiyle **Kemalizmin Allah'ını, yani Cumhuriyet parasını hudutlarından içeri uğratmıyor. Ve hatta hudutları dışında bile kovalıyor.**(. . .) **Kanatın Türklüğünü ispata kalkışan ve sonra Türklüğü, karşiki dağlarla birlikte yaratığına inanan Kemalizm, memleketin yarısında hâlâ sultanların tuğraları ile süslü kuruş ve Mecidiyenin tanınmasını, on senelik atıp tutmalarına rağmen, bugün görmezliğe gelmekten başka türlüünü yapmıyor. Kürdistan içinde, Cumhuriyet burjuvazisinin ve onun bekçisi Kemalizmin nasıl bir 'ecnebi' sayıldığını, en sadık kulu itiraf etsin: 'Malumdur ki, hudut vilayetlerimizde ve umumiyetle eski şark anadolu havalisinde altın, mecidiye ve bunların aksamı tedavül ediliyor. Evrak'ı nakdiyemizin adına buralarda 'not' diyorlar ve tıpkı ecnebi dövizi gibi yabancı ve hususi bir muameleye tabi tutuluyor. Bütün alışverişler madeni para üzerinden oluyor.'** (Siirt Mebusu Mahmut; Milliyet,18.5.932)" (2)

Sömürgeci burjuvazi ise, hem direnen Kürdistan pazarını kesin denetimi altına almak, sömürgeci aygıtı güçlendirmek ve hem de Kürdistan'daki değişim sürecinin önüne geç-

mek, O'nu geri bir tarım ülkesi statüsünde tutarak sömürüyü derinleştirmek istiyordu. Ancak Türk burjuvazisi, bu yönelimin de yapısında geliştireceği ve keskinleştireceği çelişkilerden ve bunun yol açacağı patlamalardan da korkuyordu. Öyle ki o, kara yolu yapımında bile, Kürdistan'daki doğal ekonominin "çitlerini" parçalar diye, özellikle temkinli davranıyordu. Örneğin 1930 yılında, 15 Kürdistan ilinde kilometrekareye düşen şose yol 12.2 metre iken, Edirne, İçel ve Burdur illerinde kilometrekareye düşen şose yol 31.4 metre idi. (3) Kaldığı yol yapımı, bizatihi burjuvazinin sömürsü ve meta ihracı için de gerekli, hatta zorunluydu. Fakat korkunun ecele faydası yoktu. Çünkü zor artık tek başına çözümlenici olamıyordu. Ve Türk burjuvazisi "sivri zekasıyla" sömürünün yasalarını değiştiremezdi. Ayrıca genç Türk burjuvazisi palazlanmak için, sermaye birikimini süratle arttırmak zorundaydı. Sömürgeci burjuvazinin tekelleşme eğilimi ise, bu gereksinimi daha da kamçılıyordu. Ancak sermaye birikiminin arttırılması olayı, öncelikle "temkinli davranışın" aşılmasını, Kürdistan pazarının denetimi ve sömürünün yoğunlaştırılması için gerekli iktisadi ve diğer tedbirlerin alınmasını zorunlu kılıyordu. Ne ki bu, feodal ekonominin içinde bulunduğu çözülme sürecini kaçınılmaz olarak daha da hızlandıracaktı. Ayrıca Kürdistan'da siyasal "istikrarın" sağlanması, ülkede yer alan ulusal hareketlerin bastırılmasında zengin deneyimler elde eden Türk burjuvazisi açısından hayati bir önem arz ediyordu. Bu bakımdan o, sözkonusu tedbirlerin yanısıra feodaller ve mübadele sürecinin yerli egemenleri (ticaret burjuvaları) ile işbirliği zeminini sağlamlaştırmak zorundaydı. Hem böyle bir işbirliği, Kürdistan'daki değişim sürecinin ilerleyişini yavaşlatacak ve kapitalist gelişmenin önündeki engellerin korunmasında işe yarayacaktı. Nitekim emperyalist efendilerinin desteğini sağlayan Türk burjuvazisi, bütün bunları yapmakta gecikmedi. İlk olarak Diyarbakır'da 300.000 TL. sermayeli Şark Bankası (Yardım Bankası) kuruldu. Kürdistan'ın 9 vilayeti ve yerlilerden bazı kişiler, bankanın hisedarları ara-

sındaydı. Ve banka, Cumhuriyet burjuvazisinin kodaman bankalarından birinin patenti altındaydı. Yine bu politikaya uygun olarak Kürdistan'ın, demir yolu ağı içine alınmasına başlandı. Karayolu yapım çalışmaları hızlandırıldı. Meta ihracı yoğunlaştırıldı. Tarım ve hayvancılık ekonomilerinin metropol kapitalizmine bağlanması doğrultusunda bazı adımlar atıldı. Örneğin, 1937 yılında Kars'da, İş ve Ziraat bankalarının ortak oldukları Canlı Hayvan İhracatçılar Birliği kuruldu. Kars bölgesinden Tüccarların da yönetiminde yer aldıkları Birlik, kısa sürede bölgedeki hayvan ihracatçılarının büyük bir bölümünü denetimi altına aldı. (4) Ancak tarım ve hayvancılık ekonomilerinin Türkiye kapitalizmine bağlanması, bir kısım Kürt feodal ve burjuvaları ile sağlanan işbirliğinin yanında esas olarak, Toprak Mahsülleri Ofisi, Et ve Balık Kurumu, Türkiye Şeker Fabrikaları AŞ., vb. tekelin Kürdistan'a yayılmasıyla sağlanabilirdi. Diğer yandan, Türkiye'de tekelliliğin gelişmesine bağlı olarak, yatırımlarda da artış görüldü. Petrol, maden yataklarının işletilmesi, elektrik enerjisi üretimi, tekstil, imalat sanayi, vb. alanlarda belli yatırımlar yapıldı. Bankalar yaygınlaştırıldı.

Böylece Türk burjuvazisi, emperyalist tekelin de destek ve katkılarıyla, Kürdistan pazarının direnişini kırmayı başardı. Fakat onun iç ve dış bağlantılarını tümüyle kesemedi. Doğal ekonominin çözülme sürecini durduramadı. Aksine, Türk burjuvazisinin ihtiyatlı yatırımlarına rağmen, Kürdistan'ın sömürü ağı içine alınması süreci, kapitalist gelişmeyi hızlandırdı. Kentleşme, ulaşım, haberleşme, traktörleşme, vb. alanlarda görülen hızlı artışlar, bu bakımdan dikkat çekicidir. Örneğin; 1965 yılında, Kürdistan'da traktörleşme artış hızı % 45 iken, bu oran Türkiye'de %19'dur.(5) Yine bizatihi Türk burjuvazisinin yanında Kürdistan'daki sömürü sürecine katılan yerli egemen sınıfların tavır ve talepleri, sözkonusu değişim sürecinin bir başka çarpıcı göstergesidir. "Doğu Mitingleri" ise, bu konuda somut bir örnektir. Değerli bilim adamı İsmail Beşikçi, -M.Akyol'un düşüncelerine de yer

vererek- bunu şöyle açıklıyor:

"Mitingler, başlangıçta Doğulu toplumcu aydınların, feodal düzene ve bu düzeni sürdürebilmek için her çareye başvuran Doğulu ve Batılı egemen sınıflara karşı bir protesto hareketi olarak başlamışsa da, giderek tabanda geniş yankılar doğurmuş ve aydınların halk yığınlarıyla diyalog kurmalarını sağlamıştır. Mitinglerin bir özelliği de, mitinglere topraksız veya az topraklı ve emeği ile geçinenler yanında, ağa, şeyh, bey, seyit ve aşiret reisi gibi üretim ilişkilerini elinde bulunduranların da katılmalarıdır. Üretim ilişkilerini denetleyen bu egemen sınıfların mitinglere katılmalarının üç önemli nedeni vardır. Birincisi, kamuoyunun temel toplumsal yapı çelişkilerinde bilinçlenmesini önlemektir. İkinci neden, Kürt halkının hor görülmesini protesto etmektir. Üçüncü neden ise, Doğulu egemen sınıfların kapitalist ağa olma özlemidir. Doğulu ağalar, Batıdaki toprak ağalarının birikim yaparak kapitalist ilişkiler kurduklarını ve çok daha zengin olduklarının artık farkına varmışlardır. Bu özlemdirki, Doğulu ağaları böyle ilişkiler kurarak, daha çok birikim, daha çok yatırım yapıp daha çok kâr sağlamak amacını güdmeye zorlamaktadır. Çünkü, feodal ilişkiler düzende, birikim çok daha az ve yatırım olanakları çok daha düşük olmaktadır (. . .). İşte bunu değerlendiren ağalar, kendi çıkarları için mitinglere katılmışlar. Doğu-Batı dengesizliğini ileri sürerek Devletin Doğuya el atmasını, özellikle yol, baraj, su kanalları, gübreleme gibi alt yapı tesislerinin kurulmasını istemişler ve istemektedirler. Devletin Doğuda saydığımız alt yapı tesislerini gerçekleştirmesi aslında feodal ilişkilerin tasfiyesini hızlandırmaktadır.(. . .) Ağalar, şeyhler ve aşiret reisleri yer yer baskı kullanarak denetim altında bulundurdıkları mülkiyet ve üretim ilişkilerini sürdürebilmeleri güçleşmekte, nüfus artışı ve tarımdaki makinalaşmanın temelde doğurduğu baskı, bunların silahlı baskılarını aşacak biçimde gelişmektedir." (6)

Görüldüğü gibi kapitalist birikim süreci, Türk burjuvazisinin ihtiyatlı politikasına, yerli eğemen sınıfın kimi kesimleriyle uzlaşmasına rağmen, doğal ekonominin "çitlerini" parçalamakla kalmıyor; onun yerine meta ekonomisini geçiriyor ve basit meta ekonomisinin yerine de giderek kendisi geçiyor. sömürü sürecine fiilen katılan bir kısım feodal ve burjuvaların, Kürdistan'da yaratılan değerlerin önemli bir bölümünün metropole aktarılmasından rahatsızlık duymaları, birikimlerini arttırmak istemeleri, diğer bir değişle kapitalistleşmek istemeleri, özünde bu değişimin somut bir ifadesidir.

Kürdistan'ın Yeniden Fethedilmesi

Kürdistan'ın yeniden fethedilmesi olayı, herşeyden önce O'nun yeni bir tarihsel temelde talan ve sömürü ağı içine alınması demektir. Bu dönemin ayırdedici özelliği, ülkenin meta ihracının yanısıra ağırlıklı olarak sermaye ihrac alanı haline getirilmesi; ve bunun zorunlu kıldığı alt yapı tedbirlerinin süratle alınmasıdır. Örneğin 30'lu yıllarda, Kürdistan şehirlerini birbirine bağlamaktan öcü gibi korkan Türk burjuvazisi, 70'li yıllarda ülkenin en ücra köylerini kasabalara, kasabaları şehirlere, şehirleri birbirine ve metropole bağladı. Ülkenin boydan boya demir yolu ağı içine alınması tamamlandı. Türkiye, Bağdat-Basra'ya, Suriye ve İran'a, Kürdistan üzerinden bağlandı. Kürdistan'ın Diyarbakır, Antep, Erzurum, Elazığ, Erzincan, Van, Malatya ve kısmen Kürdistan şehri sayılan Sivas illerinde Hava meydanları kuruldu. Kuşkusuz bunda askeri amaçların payı gözardı edilemez. Ancak bunun yanında, sömürgeci sömürü ve talan ağının iyice örülmesi de, belirleyici bir nedendir. Ve bunun bir unsuru olarak, Kürdistan'daki kapitalistleşme sürecini hızlandırmaya katkıda bulunması da kaçınılmazdır. Bitlis ve Tatvan'ın yapısal değişimlerinde görülen zıtlıklar, bu bakımdan ilginçtir. Örneğin; 1955 yılında Bitlis'in nüfusu 15.000 iken, Tatvan'ın nüfusu 3.000 dir. Ama 1965'te Bitlisin nüfusu ancak üç bin artışla 18.000'e yükselirken, Tatvan'ın nüfu-

su dört kat artışla 12.000'e fırlamıştır. (7) Bu değişim hızının belirleyici etkeni ise, Tatvan'ın bir ulaşım kavşağı olmasıdır.

Hemen belirtelim ki, Kürdistan'da yeni bir sürecin kapılarını aralayan bu dönemin özelliklerini, sadece ulaşım sorunuyla izah etmek kabil değildir. Bu nedenle, Metrepol finans-kapitalinin yeniden yapılanma süreciyle çakışan, hatta bir bakıma onun ürünü olan yeni fetih sürecini daha tipik örneklerle açıklamak mümkündür. Örneğin, 1977 yılında yapımına başlanan "Güneydoğu Anadolu Projesi", bu bakımdan ilginçtir.

Bilindiği gibi GAP, 15 Baraj, 18 Hidroelektrik santrali, 630 kilometrelik sulama kanallarını kapsayan 12 ana bölümden oluşuyor. 150 bin kilometre karelik bir alanın doğal yapısını etkileyecek olan projenin, 1985 yılı birim fiyatları üzerinden yapılan hesaplara göre, **7 trilyon** liraya mal olması gerekiyor. Fakat maliyet fiyatının Türk parasının değer kaybına ve değişen birim fiyatlarına göre daha da artacağı açık.(8) Ayrıca GAP inşaatlarında 15 bin dolayında işçi ve teknik elemanın çalışmakta olduğu tahmin ediliyor. Yalnızca Atatürk barajı ve Urfa tüneli inşaatlarında, **8 bin işçi ve 3 bin mühendis** çalıştırılıyor. 1977 ve 1986 yılları arasında bölgede el değiştiren arazi miktarı ise, **32 bin dönümdür.** (9) Kaldı ki, GAP kapsamında olan projelerin büyük bir çoğunluğunun inşaatlarına henüz hiç başlanmamış. Ve projenin tümünün ne zaman biteceği hâlâ belli değil. Ama GAP'ın, tekeli sermayenin Kürdistan'ı yeniden fethetme yöneliminin tipik bir örneği olduğu ve daha şimdiden bölgede ciddi değişimlere yol açtığı bir gerçek. Ancak elimizde bugünkü değişimleri irdeleyen sosyolojik bir araştırma yok. Bu bakımdan biz, sorunun **fakat sadece konumuzla ilgili yönünü-** bir başka araştırmaya başvurarak açıklamaya çalışacağız.

Sözü edilen araştırma Karadeniz Ereğli'si ile ilgili. M.Kıray bu araştırmasında, GAP yanında "devede kulak misali" bir yatırım olan Ereğli Demir-Çelik inşaatının **-ama yalnızca inşaat sürecinin-**, kasabanın toplumsal yapısında yarattığı ciddi değişimleri bilince çıkarıyor ve şö-

le diyor:

Demir-çelik inşaatının başlamasından buyana, Ereğli ve yöresi bakımından yepyeni iki türlü insan ilişkisi ve kitle hareketi ortaya çıkmıştır.(. . .) Bunlardan birincisi, köylünün davranışdır. Çevredeki köylüler, kuruluşlara ait taşıt araçları tarafından bahçe ve tarlalarının tahribine karşı birleşmiş ve direnmeye başlamıştır. Ayrıca satın alınan arazilerinin karşılığını tam alamadıkları zaman köylülerin guruplar halinde mahkemeye başvurmaları ve haklarını korumaya çalışmaları da yeni bir davranış tarzıdır. Köylülerin birleşip direnmeleri kasabada yankılar uyandırmaktadır. . . İkinci tertip olaylar temelde kasabanın içinde cereyan ettiği için, daha etkili olmuştur. Türkiye'deki işçi sendikalarının en iyi örgütlenmişlerinden 'Yapı-İş' (anlaşıldığı gibi bu, yazarın kendi görüşüdür-HG), kasabada büyük sayıda yapı işçisinin (M.Kıray, aynı eserinde toplam işçi sayısının 1479 olduğunu, bunların 352'sinin Ereğli ve yöre köylerinden, büro personeliyle birlikte 1127'sinin de Ereğli dışından geldiğini belirtiyor-HG) toplanması üzerine hemen Ereğli Şubasını açmış ve örgütlenmiştir. Bu sendika, fabrika yapı yerindeki çok ilkel yaşama şartlarına, hiç güvenlik verici olmayan işçi alıp çıkarma usullerine karşı mücadeleye girişmiş ve yalnız Ereğli'nin değil, bütün Türkiye'nin son yıllardaki en büyük işçi gösteri hareketini düzenlemiştir. (. . .) Yapı-İş'in binlerce kişiyi kapsayan gösteri yürüyüşü, Ereğlilileri, daha fabrikanın ilk kuruluş yılında, işçi hareketi bakımından Türkiye'nin en görgülü insanları haline getirmişti. Fabrikanın kasabaya getireceği insan ilişkileri bakımından bu yaşantıları küçümsemenin olanağı yoktur. Köylülerin yeni tutumu, kasabadan uzakta cereyan ettiği halde, kasabalının daha yakından tanıdığı kişilerin alışılmış dışı davranışı olarak, işçi hareketinin ise kasabanın içinde cereyan edip hızla Türkiye ve dünya çapında olay haline gelmesi bakımından etkile-ri büyük olmuştur." (10)

Kaldı ki, "Türkiye Cumhuriyetinin

bu en büyük projesi”nin inşasını ve onun yöreye etkisini, bir fabrika inşaatıyla, onun yarattığı yeni ilişkilerle karşılaştırmak olanaksızdır. Bu nedenle, işaret etmek istediğimiz noktaya özellikle özen gösterdik. Ve sadece bir çağrışımında bulunmak, daha işin başında iken 32 bin dönüm toprağın (Ki bu Özal’ın verdiği rakamdır. Gerçek rakam bunun çok üstündedir.) el değiştirmesine neden olan, onbinlerce yoksul köylüyü Kürdistan işçi sınıfı saflarına katan ve yüzlerce köy halkını toprağından koparmak ya da göçe zorlamakla yüz yüze bırakan GAP’ın, bölgenin ekonomik ve sosyal yapısında yarattığı değişimlere ve toplanmakta olan barutun ebelik edeceği patlamalara dikkatleri çekmek istedik. Ki bu, bugünden, başta tekelci Türk devleti olmak üzere, Latin Amerika, kimi Asya, Afrika ülkelerinde ve ülkemizin bir parçası olan Güney (Irak) Kürdistan’da kurulan çiftliklerin benzerlerini kurmak için yoğun bir çaba içinde bulunan emperyalist tekelleri ve Arap sermaye çevrelerini, ciddi ciddi düşündürüyor. Türk ve dünya burjuva basınında, **”Doğu ve Güneydoğu Kalkınması”** demogojileri ile maskelenmek istenen **”GAP tartışmaları”**, bunu çok açık bir şekilde gösteriyor.

Ayrıca GAP kapasitesinde olmasa bile, onun birer ünitesi büyüklüğünde sayısız baraj, hidroelektirik ve termik santral var ülkemizde. . Örneğin, 1976’da yapımına başlanan ve bu yıl üretime girecek olan Karakaya barajı inşaatında, halen 4100 işçi ve teknik eleman çalışıyor. (11) Mütteahhit firma bir İtalyan tekelidir. Şimdiye kadar, bu işyerinde 32 işçi şehit oldu, Malatya, Diyarbakır ve kısmen de Adıyaman sınırları içinde kalan 100’e yakın yerleşim birimi boşaltıldı. Onlarca Avukat, arazi davalarından milyarlar vurarak **”köşeyi döndü”**. Öte yandan Karakaya, ağır baskılara, sarı sendika oyunlarına, işsizlik tehdidine rağmen, kötü iş ve güvenliksiz, çalışma koşullarına karşın sayısız işçi direnişine, zorlu bir DİSK ve TÜRK-İŞ mücadelesine sahne oldu. Karakaya’nın yörenin ekonomik ve sosyal yapısı üzerinde yaratacağı nihay etkileri ise, Keban’a bakıp tahmin etmek müm-

kündür. Bilindiği gibi 1975 yılında üretime geçen Keban barajı, sadece Keban’ın değil, Elazığ’ın da çehresini değiştirdi. O’nun Türkiye’nin orta gelişkinlikteki şehirlerinden biri düzeyine gelmesinde ve sanayileşme alanında küçümsenmeyecek gelişmeler göstermesinde belirleyici bir işlev gördü.

Dahası var. . . Örneğin, 1970 yılına gelindiğinde Kürdistan’da, sadece 3 hidroelektirik santrali vardı. Ve bunların yıllık ortalama üretim kapasitesi 147 mws’tı. 1983 yılında Kürdistan’da üretim faaliyeti içinde bulunan santrallerin sayısı 10’a, yıllık ortalama üretim kapasitesi 8250 mws’a yükseldi. Türkiye’de ise 1970 yılında 4835 mws. olan yıllık ortalama üretim miktarı, 1983 yılında ancak 15.901 mws’a çıkabilmiştir. (12) Bu verilere göre, 1970-1983 yılları arasında Türkiyede elektirik enerjisi üretimi 2.20 kat artarken, Kürdistan’da 55.16 kat artmıştır. Ayrıca bu yıl üretime girecek Karakaya , 7.5 milyar kilovatsaatlık yıllık ortalama üretim kapasitesiyle, GAP devreye girmeden, ülkedeki üretim artış hızına astronomik boyutlar kazandıracaktır. Diğer yandan, elektirik enerjisi üretimi alanında görülen bu hızlı artışa ve büyümeye rağmen, Kürdistan’daki üretimin ancak dörtte biri ülkede tüketilebiliyor.(13)

sadece istatistiki verilere dayanarak (ki, bunların gerçekçilik ölçüleri biliniyor), benzer örnekleri çoğaltmak mümkündür. Hatta petrol ve madencilik alanında yatırımların artış hızı ve derinleşen sömürü oranları, çok daha yüksektir. Fakat sıraladığımız bu örnekler, Türkiye finans-kapitali ve yer yer onun yanında sömürü sürecine katılan emperyalist tekellerin, yoğunlaştırdıkları **sermaye ihracının** Kürdistan için ne anlama geldiğini kavramak yetiyor. Ama biz, bir de Lenin’den okuyalım:

”Eskiden (. . .) sömürgeler meta mübadelesi içine sokulmuşlar, fakat kapitalist üretim ilişkileri içerisine sokulmamışlardı. Emperyalizm bunu değiştirmiştir. Emperyalizm, başka şeyler arasında, bir de sermaye ihracı demektir.” (14)

”Sermaye ihracı, sermayenin ihraç edildiği ülkelerde kapitalizmin gelişmesini etkiler ve büyük

ölçüde hızlandırır.” (15)

”Emperyalizm, (sömürgelerin ve geri kalmış ülkelerin doğal ekonomisinden), kapitalizmi yeniden doğurur, yeniden küçük kapitalizmden büyüğüne, zayıf meta değişiminden gelişmiş olanına geçişler oluşturur vb., vb.” (16)

Görüldüğü gibi, emperyalizm çağında sömürgecilik, sömürge ülke ekonomilerinin bağımsız gelişimini engelleme ve üretici güçlerinin doğal ilerleyişini baltalamanın yanında; aynı zamanda kapitalist üretim biçiminin taşıyıcılığını yapıyor. Sermaye ihracının yoğunlaşması ise, bu süreci daha bir hızlandırıyor ve belirli bir aşamasından sonra, kapitalizm öncesi formasyonların biçimlendirdiği ortamı tüketip ilerliyor. Kapitalizmin mutlak egemenliğini sağlıyor. İşte Kürdistan’da bugünkü durum budur.

Ne var ki, ekonomik politığın yasalarına, bilimsel verilere ve ülkemiz gerçeklerine rağmen, **”sömürgeciliğin kapitalizmi yadsıdığı”** (!) ispata çalışanlar var. Bakın A.Taş bu konuda şöyle diyor:

”Bilindiği gibi kapitalist, elde ettiği artı-değeri iki şekilde kullanır.(. . .) Birinci durumda; yani kapitalistin artı-değerin tamamını kişisel tüketimi için kullanması halinde üretim bir önceki yılın düzeyinde kalır. Burada sözkonusu olan basit yeniden üretimdir. İkinci halde; yani kapitalistin artı-değerin bir bölümünü kişisel tüketimi için harcarken, diğer bölümüyle de üretimi arttırmaya kalkışması, başka bir deyişle yeni üretim araçları ve işgücü satın alması halinde ise bir önceki yılın üretim düzeyi aşılır ve genişletilmiş yeniden üretim ortaya çıkar. Bu durumda ülkede sermaye birikimi artar, üretim hacmi genişler.

”İşte kapitalist üretimin henüz hakim hale gelmediği bir ülkede, pre-kapitalist ilişkilerin çözümünde bu birikim olayı hayati derecede önemli bir rol oynar. Zaten sömürgelerde kapitalizmin uzun yıllar boyunca gelişmemesinin, zaman zaman da ancak kaplumbağa hızıyla yol alabilmesinin temel nedeni budur.

"Kürdistan'da bulunan sanayi işletmelerinde sağlanan artı-değer,(. . .) Kürdistan'da mevcut yatırımların genişletilip büyütülmesi, yeni yatırımların yapılması için harcanmıyor. Zaman zaman belli bir harcama yapılırsa bile bu da batıya aktarılacak kaynağın artırılması amacıyla yönelik kalıyor."

"Kürdistan'da gözlemde bulunma olanağı elde etmiş olanların hemen farkedebildikleri bir gerçeğin; sanayi işletmesinin çevresindeki şehirlerde geleneksel köy yaşamına benzer koşulların varlığını önemli oranda sürdürmesinin ve şehirlerin yanibaşında bulunan köylerde de göze batar yeniliklerin görülmemesinin nedeni budur." (17)

Herşeyden önce şunu belirtelim ki, A.Taş gibi peşin hükümlü "keskin gözlemcilerin", böylesi "gözlemlerde" bulunmaları doğaldır! . . . Ve böylesinin çağımızın koşullarına gözlerini yumarak, sömürge ülkelerde ve "dolayısıyla" ülkemiz Kürdistan'da, kapitalizmin "ancak kaplumbağa hızıyla" gelişebileceğini keşfetmiş olmalarına şaşmamak gerekir. Zaten A.Taş'a bakılırsa, Kürdistan'da kapitalist üretimin ilişkilerinin kesin hakimiyeti için, en az bir 100 yıla daha ihtiyaç var! İkincisi, yukarıdaki örneklerde görüldüğü gibi sanayi işletmelerinin sadece yapım süreci, A.Taş'ın iddialarının tersine, kentlisi, kasabalısı ve köylüsüyle yöre halkının değer yargılarını, davranış biçimlerini ve ilişkilerini değiştiriyor. O yöredeki geleneksel değer yargılarını parçalıyor. Hem A.Taş'ın kastettiği üretim süreci başlamadan. . . Üçüncüsü ve en önemlisi, A.Taş, kapitalizmin ilk kez tarih sahnesine çıkarken izlediği doğal bir gelişim sürecini ve buna yol açan sermaye birikimi olayını alıp Kürdistan'a uygulamaya çalışıyor. Tekelci sermayenin genişletilmiş yeniden üretim sürecinin dışlıları arasına sıkıştırılan Kürdistan'ın yeniden fethedilmesi olayını görmemezlikten geliyor. Oysa daha önce belirttiğimiz gibi, Kürdistan'da, Kapitalizm-öncesi üretim ilişkilerinin "çözümü"nde (ki, A.Taş'ın sözünü ettiği "pre-kapitalist ilişkilerde" kapitalizm-öncesi dön-

me aittir), belirleyici olan olgu, ülkenin Türkiye finans-kapitali ve emperyalizmin meta ve ağırlıklı olarak sermaye ihracına tabi tutulmasıdır. Ayrıca ihrac edilen sermaye ve yapılan yatırımlarla üretilen artı-değerin bir bölümü, A.Taş'ın iddiaları aksine, yine Kürdistan'da ama daha kârlı alanlarda yeni yatırımlara yöneltiliyor. 1975'lerde Keban'ın tadını alan sömürgeci tekeli devlet, hemen ardından -1983 yılında- Afşin-Elbistan termik santralini üretime sokması, onun da ardından bugün Karakaya'yı, yarın GAP'ın ünitelerini üretime sokmaya çalışması, bu durumun çok açık bir ifadesidir. Yine 1975'lerde Kürdistan'daki baraj ve santrallerin yapım ve üretim işlerinde 7 bin dolayında işçi çalışırken, bugün aynı iş kolunda (DSİ çalışanları hariç) 30 binin üzerinde işçi çalışıyor. Hiç kuşku yok ki, devlet eliyle ya da devletin güvencesi altında yapılan bu ve benzeri yatırımların amacı, ülkeyi kalkındırmak ya da ekonomiyi canlandırmak değil; tam tersine sömürgeci tekeli birikimin artırılması için sömürünün kat kat derinleştirilmesidir. Ve sözkonusu barbarca sömürünün bu fenomenel hareketini, bazı akl evellerin sandığı gibi, sadece basit yeniden üretimin kapsamı içinde değerlendirmenin olanağı yoktur. Çünkü Kürdistan'daki sömürünün alabildiğine derinleştirilmesi ve yaygınlaştırılması olayının kendisi, bir bakıma genişletilmiş yeniden üretimin bir parçasıdır. Yatırımların ve üretimin genişlemesinde bunu görmek mümkündür. Kürdistan'da yaratılan değerlerin büyük bir bölümünün, sistemli bir biçimde metropole aktarılması, yani ülkede yaratılan birikimin sermayenin "ana vatanına" toplanması, bunu yadsımaz. Ayrıca yapılan yatırımların büyük bir çoğunlukla devlete ait olmuş olması, bu gerçeği değiştirmez. Çünkü Türkiye'de, "Devlet kapitalist girişiminin sınıfsal karakteri, özel kapitalist girişimin sınıfsal karakterinden hiç bir ayrılık göstermemektedir." (18)

Öte yandan Türkiye finans-kapitali ve emperyalizmin Kürdistan'daki yatırımları, yönedikleri alanlar bakımından da farklılık gösteriyor. Bilindiği gibi sömürge ve bağımlı

ülkelere ihraç edilen sermaye genellikle belirli üretim alanlarında, hatta çoğunlukla tek üretim kolunda yoğunlaşıyor. Dolayısıyla ülke ekonomisinin dengesini bozar. Kürdistan'daki durum ise, bunun tamamen tersidir. Sermaye ihracı ya da yatırımların, elektrik enerjisi üretimi yanında, petrol, diğer enerji ve maden yataklarının işletilmesi, tarım ve hayvancılık ekonomilerinde de aynı tempoyla yoğunlaşması, sözkonusu farklılığı gösterir somut bir olaydır. İşte Kürdistan'daki sömürüye korukunç boyutlar kazandıran bu olay, aynı zamanda finans-kapitalinin ülke ekonomisine tek yönlü bir nitelik vermesini, kısmen de olsa engelliyor. Kürdistan'daki Kapitalizmin "çok yönlü", daha hızlı ama yine tekeli sermayenin gereksinimlerine uygun bir yapıda gelişmesine katkıda bulunuyor. Kuşkusuz tekeli sermaye isteyerek bunu yapmıyor. Çünkü o, bunun çelişkileri daha da keskinleştirdiğini ve sömürgeciliğin kaçınılmaz sonunu yakınlaştırdığını biliyor. Ama dünya ölçüsünde sömürü alanlarının giderek daralması, uluslararası alana yayılmayan Türkiye finans-kapitalinin birikim sıkıntısı, kâr hırsı ve Kürdistan'ın yeraltı-üstü kaynakları itibarıyla dünyanın sayılı zengin ülkeleri arasında bulunması ve benzeri nedenler, tekeli sermayeyi, buna mecbur kılıyor.

Devam Edecek

Yararlanılan Kaynaklar

- 1- Bazil Nikitin, Kürtler, C.1, ÖY.Yay.,s.112-257
- 2- Dr.Hikmet Kıvılcımlı, İh.Kuv.Mil.(Şark), Yol Yay.,s.54-55
- 3- Dr.Hikmet Kıvılcımlı, Age.,s.124
- 4- Y.N.Rozaliyev, Tür.Kap.Gel.Öz., Onur Yay.,s.119
- 5- DİE, 1965 Tarım İsta.Özeti.
- 6- İsmail Beşikçi, Doğ.Ana.Düzeni, s.384-385
- 7- İsmail Beşikçi, Age.,s.177'den Nak.
- 8- Milliyet Gazetesi, 13 Kasım 1986
- 9- Tercüman Gazetesi, 16 Haziran 1986, Milliyet Gaz., 5 Aralık 1986
- 10-Mübeccel Kıray, Ereğli-Ağ.San.Ön.Bir Sahil Kasabası, İletişim Yay.,s.181-182
- 11-Tercüman Gazetesi, 12 Ekim 1986
- 12-Cum.Dön.Tür.Ansiklopedisi, İletişim Yay.Fas.3,s.718-719
- 13-Age(ansiklopedi) ve Dem.İçin plan. (TİP Yay.)'dan yararlanılarak hes.
- 14-V.I.Lenin,DUKH., Ant Yay., s.219
- 15-V.I.Lenin, Emperyalizm, Gün Yay.,s.74
- 16-V.I.Lenin'den aktarılan Y.N.Rozaliyev, Age.,s.101
- 17-A.Taş, Tür.Kür.Eko. ve Sos.Yapı, ÖY.Yay.,s.172-173
- 18-Y.N.Rozaliyev,Age., s.153

8'Ê ADARÊ ROJA JINAN A NAVNETEWÎ

Diroka 8 ê Adarê, rastê sala 1910-an tê. Jinên sosyalist ên cihanê, konferansa xwe ya duyemin (1910) lı bajarê Kopenhagê pêk anin. Dı vê konferansê de ji pêşengên tevgera proleterya ya Elman û navnetewî Clara Zetkin, ji bo pêşvebirin û hêzkirina piştgiriya jinên xebatkar ên welatên cûrbe cûr û ji bo piştgiriya mafên wan ên dengdanê, pêwistiya elankirina roja jinan a navnetewî dit û li ser vê babetê, pêşniyariyeke ji konferansê re kir. Ew pêşniyari qebûl bû. Armanç ew bû, ku ev roj di riya rızgariyê de, bibe roja tekoşin û piştirtinê û li ser vê naverokê bête pirozkirin.

Ji armançên wan jê yek ji ev bûn, ku ji bo biranin û jiyandina pirekên ku li Newyorkê di sala 1857-an de şehid bûbûn. Wek ku têt zanin, di sala 1857-an de jinên xebatkar û karker li hember burjuvazi, ketin nav berxwedaneke, da ku mafên wan ên xebatê baş bibe û bîbin xwedî jiyaneke baştirin. Dı berxwedanê de gelek jin şehit ketin. Li ser vê bûyerê, di destpêkê de, di wextên cûrbe cûr de, ev roj hat pirozkirin. Lê paşê disa bi pêşniyariya Clara Zetkin, roja 8 ê Adarê ji bo pirozkirinê hat qebûlkirin. Sedemeke girîng ji ev bû ku di 8 ê Adarê 1917-an de li Rusyayê, li bajarê Petrogradê, jinên Rusyayê yên karker, gundi û esker ji bo nan meşeke çêkirin. Û herweha tevgera jinan berdewam kir. . .

Îro ji roja jinan li çar aliyê cihanê tê pirozkirin. Berê ev roj ji aliyê jinên sosyalist ev dahatin piroz kirin, lê piştî ku Koma Netewan di sala 1975-an de vê roja ha, roja jinan elan kir; êdi jinên burjuvazi ji, dest bi pirozkirina 8 ê Adarê kirin. Lê bi awek û naverokeke din. . . Li gor jinên burjuvazi, diroka vê rojê di 1975-an de destpêdike. Ew wek di her wari de, di vi wari de ji, dixwazın reng û naveroka roja jinan vala bikin û biguhurinin.

Jinên burjuvazi, bi avakirina hinek rêxistin û dezgehê xwe ve, bi alikariya xwendinê û dermankirina yek-du zarokên belengaz û xızan, dixwazın çavên jinan girê bîdın. Lê her kar û xebata wan badilhewa ye. . .

Li Tirkîyê jina serokwezirê dewleta Tirk yê faşist semra özal ji, endamê rêxistina jinan e. Herkes baş dizane, ku Semra Özal û jinên burjuvaziyên din, mafê selteneta burjuvazi diparêzın û dixwazın jiyana vê seltenata xwixwar didominin. Ew, di jîminê çina karkerên Tirkîyê û neteweyê Kurd in.

Li welatê me li Kurdistanê, rewşa jinan hin ji dijwar e. Jinên kurd ne bi tenê, bi cinsiyeta xwe tên pelçiqandin, herweha di bin teta û stemkariya kolonyalistan de ji teta pelçiqandin. Jinên kurd hem ji aliyê çini û hem ji ji aliyê netewî ve teta pelçiqandin. Ji lewre jiyana gelê kurd, bi jiyana jinên kurd ve girêdayi ye. Jina kurd ji mafê jiyane bê par e! Welatê me Kurdistan bi salane, ku di bin nîrê kolonyalizmê de zare zar e! Stemkari û hoviti her berdewam e. . . Neteweyê me li hember veta hoviti û barbariyê serê xwe danayine û di ber xwe dide. Ji bo serxwebûn û azadiya xwe şer dike û tekoşin dide. Lê hezar mîxabin hin ji gelê me negihîştîye armanca xwe ya herî mezin û piroz. Ji lewre hêzên kolonyalist, di warê abori, civaki û çandi de gelê me xızan û belengaz hiştine. Ev talan, wêran û paştewayî di her wari de bêtir li ser jiyana jinan xwe dide diyarkirin. Ji lewre jinên kurd ji di her wari de ji mêran paşvetir

mane. Dı nav xızani, nezani û belengaziyê de jina kurd, her tım bûye şirgên pîrsên mîrên kurd. Heger em bi kurtayi li diroka Kurdistanê binêrin, em dê veta rewşa ha baştir bibin. Wek minak em dikarin çend serhildanên kurd nişan bîdın. Dı serhildanên Koçgiri, Şêx Seid, Agri, Dêrsim û Barzani de em fedekari û qehremaniyên jinên kurd gelek dibînin. Ji bo veta yekê pêwîst nîne, ku em diroka xwe ya kevn bîkolîn. Niha ji, pêşmergeyên kurd li Kurdistanê Başûr çek di dest de bi pêşmerge re li hember dijmin şer dike. Di nav pêşmergeyên Partî Demokratî Kurdistanê Îraqê de pêşmerge Emine nişana serfiraziya jinên kurd e. Xwişka me pêşmerge qehremen Emine li ser jiyana xwe ji nûçegihanê Kurdistan Press re weha dibêje:

”mın jiyana xwe daye şoreşê. Em dê welatê xwe rızgar bikin û ji bo xwe jiyaneke serfiraz ava bikin. 12 sal in, ku mın zarokên xwe neditiye. Wek hemû dayikên kurd, ez ji dixwazım zarokên xwe bibinim. Lê şoreş bi ser her tiştî ve ye.”

Bê guman di şerê Kurdistanê de bi hezaran jin û zarokên kurd ji şehid ketine û dikevin. Jina kurd bi hêvi û bawer e û xwediyê bîryar e, ku bi mêrê kurd re heta serxwebûn û rızgariya welatê xwe dê tekoşinê bîdomine. Li Kurdistanê û bi taybeti li Kurdistanê Tirkîyê hebûna gelê kurd qedexe ye. Dewleta Tirk a kolonyalist, ji avakirina komara xwe vir ve, her cûrên stemkariyê û barbariyê bikartine. Dı nav van metodên zorê de bi kuştin û lêdanê re ji welat koçki-

rın ji heye. Dı van rojên dawî de disa dewleta Tirk dest bi koçbarkirina (nefiyasurguna) kurdan kiriye. Li gor qanûn û fermanên wan ên nû dê ji dorhêla Dêsimê, Erzincanê, Bingolê û Wanê qasi 500 gundên kurd koçbarê hêla Tirkîyê bîkin. Ev ji politika asimilasyona Kemalê nijadperest yek e. Kemal ji bê hejmar Dêrsimi kuşt û yê din koçbarê Anadolê kiribû. Asimilasyon ji metodên nijadperstiyê yek e.

Di nav van sê salên dawî de, ordiya Tirk a nijadperest bû sê car e, ku êrişê ser Kurdistanê Başûr dike. Dı Kurdistanê Başûr (Îraqê) de niha hêzên pêşmerge her ku diçe xurt dibe û ber bi serketin û serfiraziyê ve dimeşe. Pêşmerge, roj bi roj axa Kurdistanê ya rızgarkirî fireh dike. Textê Saddam dihejine. . Hukumeta Tirk a faşist ji veta yekê gelek aciz dibe. Bı Plan û daxwaza Emerika Yekbûyî dewleta Tirk dixwaze dest bide ser petrola Kurdan a Kerkukê. Lê ev kar ne wilo hêsa ye. Dê pêşmerge, Kurdistanê ji ordiya Tirk re bike goristan. Dı van rojan de ordiya Tirk a kolonyalist û dagirker, tevayiya Kurdistanê Bakûr ji daye ber operasyonan û bergehên êrişên xwe fireh dike. Kûçikê Emerika çav daye petrolê gilêz ji dev diçe. .

Ji bo serfiraziya Kurdistanê û jinên kurd slogana me divê ev be:

”Şêr şêr e; çı ji û çı mîr e!”

Rızgariya jinên Kurdistanê, girêdayiya rızgariya Kurdistanê ye. Dı şoreşa Kurdistanê de, çiqas zû û zêde jinên kurd ciyên xwe bigrin, ewqas zû dê ew ji rızgar bîbin. Gotineke pêşyan heye ”pirani mîraniyê betal dike.” Ji bo rojên serxwebûn, azadi û aştîyê pêwîst e, em jin û mîr milên xwe bîdın hev û li dij hêzên kolonyalist, paşverû û imperyalist şer bikin. Riya rızgariya jinên kurd ji di vi rê de derbas dibe! .

GÜNEY AFRİKA: (2)

ANC'nin Görüşleri ve Mücadele Anlayışı:

ANC yetkililerinden biri olan Joe Slova'nın, karısının ırkçı rejim tarafından katledilişinin ikinci yılı vesilesiyle yaptığı konuşma, ANC'nin programını ve mücadele anlayışını aydınlatıcı niteliktedir:

"Bize Teslimiyetin Reçetesini Vermeyin"

Birincisi: Botha rejimi, Aparhayd (Güney Afrika'da uygulanan ırkçı politika) politikasının temel ilkelerinden ödün vermeye hazır olan reformist bir rejim değildir. Aksine G.Afrika tarihinde var olan, gelmiş geçmiş tüm rejimlerden daha çok "Aparhayd" sistemini kökleştirmeye çalışmıştır.

İkincisi: Ülke üzerinde var olan, dıştan politik kontrol, daha sonradan yerini yerli egemen sınıfa bırakmıştır. Fakat, siyah halkın sömürge statüsü, 1910'lardan bugüne değin şu ya da bu şekilde devam etmiştir.

Üçüncüsü: Güney Afrika'da verilen mücadele sadece ırkçılığa karşı veya sadece vatandaşlık hakları için verilen bir mücadele değildir. Asıl olarak **ulusal kurtuluşumuz** için verilen bir mücadeledir.

Dördüncüsü: G.Afrika gerçekliğinin bizi uygulamaya zorladığı ve siyasal mücadelemizin ayrılmaz parçası olan devrimci şiddet, tüm benzeri durumlarda olduğu gibi, iç ve dış faktörleri kapsıyor.

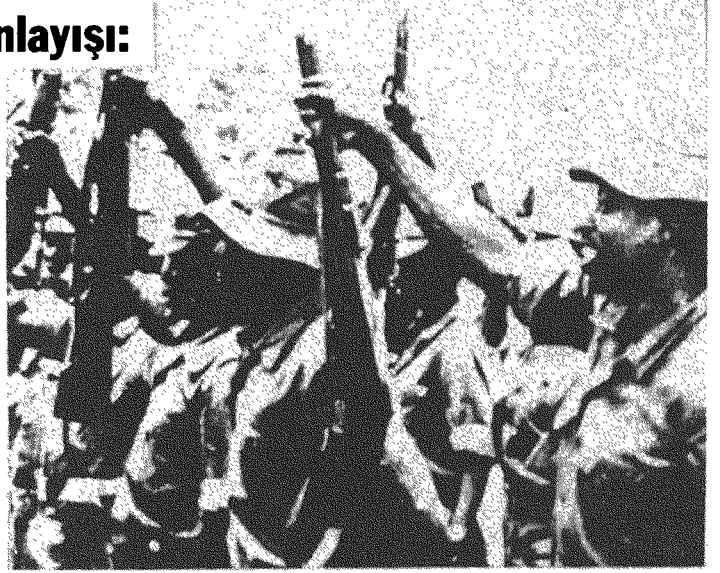
Beşincisi: ANC öncülüğünde elde edilen etkin başarılar, kitlesel etkinlikler vb. onun, strateji ve taktiklerinin doğruluğunu ispatlıyor. Bu durum, Pretorio ve batılı dostlarını, ANC ile baş etmede başka yollara yöneltmiştir.

Botha ve yandaşlarının propağanda makineleri tarafından ve hatta bazı iyi niyetli liberal çevrelerce de; sanki birazcık şans tanınsa "apar-

hayd"ı tümüyle ortadan kaldıracaklarmış gibisinden, propağanda yapılıyor. Fakat mutlak olan bir şey var ki, o da, Botha rejiminin kurbanları olan siyah çoğunluğun böyle düşünmediğidir. Gerçekte çok cılız bir azınlık, göstermelik reformlara bazan ilgi gösteriyor. Örneğin; bir siyahın bir beyazla aynı park kanapesinde oturabilmesi, aynı lokantada yemek yiyebilmesi, aynı futbol alanını paylaşabilmesi vb. reformlar, Botha'nın "büyük" reform paketinden bazı örneklerdir. Gerçekte reform paketi, G. Afrika'da ırk egemenliğinin ömrünü uzatmak ve kökleştirmek için hazırlanmıştır. Botha bu paketini satmada çok iyi bir tüccar olduğunu göstermiştir. Fakat bize ikram edilenin korkunçluğunu bilmek, son derecede önemlidir. Bu Nazizmin G.Afrika modelidir.

Sahte Reformlar

Buna göre G.Afrika nüfusunun yarıdan çoğunluğu, kendi ülkelerinde, yabancılar konumuna sokulmuştur. Botha'nın göç programı da yeni bir yaşam biçimi getirmiştir. Bu program ışığında, son 20 yıldır 4 milyondan fazla Afrikalı, buldukları yerden zorla alınmıştır. Bu politikanın kendisi, Aparhayd politikasının can alıcı, temel noktasını oluşturuyor. Bantustans'ın (Siyahlara ayrılan, soy bağlarına göre düzenlenmiş, oradan çıkmaları izne tabi kılınan sözde muhtar bölgeler) ortaya çıkarılması, G.Afrika yüzölçümünün % 87 sinin ve zenginlik kaynaklarının % 99'unun beyazlara verilmesi şeklinde, paylaşımına gidilmesi ile, aparhayd politikasının temel ilkelerine, Botha'nın, herkesten daha çok sahip çıktığını gösterir. Botha zamanında merkezi politikanın

tüm kapıları, siyahlara kapandı. Öyle bir strateji uygulanmıştır ki; bu politika sonucu Doğu Afrika'daki tüm ülkeler, G.Afrika'nın askeri müdahalelerine sahne olmuş ya da bu ülkelerdeki karşı devrimci güçler desteklenerek kaos yaratılmıştır.

Botha, bu reformlarla, "aparhayd"a karşı gelişen tepkileri hafifleterek Aparhayd

politikasını daha katı bir biçimde uygulamanın yollarını arıyor.

Peki reformlar diye nitelenen bu olayları nasıl tanımlıyacağız? Bizce bunlar sadece bir gösteriş.

Kimi reformlar, uluslararası dışlanmayla karşı karşıya gelen, mahçup yandaş devletleri sakinleştirmek için uydurulmuş göstermelik reformlardır. Örneğin; Spor dünyasını kapsıyan reformlar bu türdendir.

Bir kısım reformlar da; siyah muhalefet arasındaki ittifakları bozmaya yönelik, orta katmanlardan siyah tarafı kazanmayı amaçlıyan reformlardır. Örneğin; Anayasa reformu.

Bazı reformlar da vardır ki, bunlar halkımızın, kan dökererek, sınıfsal ve ulusal mücadelesiyle elde edilmiş kutsal reformlardır. Örneğin; sendikal alanda kazanılan haklar vb.

Bazı reformlar da, teknolojik değişmelerin beraberinde getirdiği ve egemen sınıfın yeni işgücüne olan ihtiyacının yansımaları olarak doğmuştur.

Kuşkusuz, günlük mücadelede reformların oynadığı rolü kabullenmek ayrı bir şey, ama bununla, aparhayd'ın kalkacağına hayalini özendirmek ve kabullenmek çok ayrı şeylerdir.

İrk Ve Sınıf

Bir şeyin iyice bilinmesi gerekir. Botha'nın söyledikleri, düşündükleri ve yaptıkları sınıfsal çıkarının gerektirdikleridir. Yaptıklarında belirleyici olan emperyalizmin ve onun başını çektiği kapitalist sınıfın ihtiyaçlarıdır.

Genelde, kapitalist sömürüyle, ırk baskılar birbirleriyle bu kadar bağlantılı değildir. Bu iki durum aynı zamanda varolmayabilir. Fakat G.Afrika kapitalizmi için ırk ayrımı ve sınıf sömürüsü birleşik durumdadır. Ucuz işgücünün toplanması ve yaratılması derinin rengine göre yapılmıştır. Bu gün ırk faktörü, üretim ilişkilerinde hakim rol oynamaya devam ediyor. Egemen sınıf sömürüsünün devamını sağlamak için, bu mekanizmanın sürdürülmesini ve daha güçlendiril-

mesini gerekli görüyor. Bunun içindir ki, Oppehermers bile tüm çarpıcı konuşmalarına rağmen, Bantustan'ları ortadan kaldırmaya yanaşmıyor ve siyahlara tam ekonomik-politik haklar verme riskine girmiyor.

Liberalerin Sahte Tezi

G.Afrika'da liberal ve radikal analiz arasındaki en büyük fark; liberalerin, ırk ayrımcılığının kapitalist gelişme önünde engel yarattığı ve ırkçı politikanın zamanla, kapitalist egemen güçler tarafından ortadan kaldırılacağı tezidir.

Oysa son 20 yıl bize bu tezin geçersiz olduğunu, her zamankinden daha açık bir şekilde göstermiştir. Bu zaman içinde, G.Afrika ekonomisinin hızlı gelişimine tanık alınmakla birlikte ırkçılık politikasında olumlu yönde bir değişim gözlenmiştir.

G.Afrika'da sadece egemen sınıfın durumunu irdelemek, sorunun kavranması açısından, yeterli değildir. Bunun yanı sıra, emekçi kesimlerin durumunu da ele almak gerekir. Ki, bunların durumu, Avrupa'daki işçi sınıfının kılâsik durumuna benzemiyor. G.Afrika'ya şöyle bir göz atan, sıradan bir gözlemci bile, G.Afrika'da siyah işçilerin, hem işçi hem de siyah olduklarından dolayı, ikili baskı altında olduklarını görür. Bu durum beni, günümüzde çok tartışılmakta olan bir teze, **ıç sömürgecilik** tezine götürüyor. Öncelikle, ıç sömürgecilik tezine, G.Afrika'nın bağımsız, kendi kendini yöneten bir ülke olduğu savıyla karşı çıkan anlayışın sakatlığını vurgulamak istiyorum. Nitekim, Siyonist İsrail, Batista'nın Kübası da birsürü hukukçu tarafından, bağımsız, kendi kendini yönetme yeteneğinde olan ülkeler olarak kabul ediliyordu. Ancak, gerçekte bunlar Botha rejiminin insanlık dışı uygulamalarına karşı uluslara-

rası kampanyaları kırmak, muhalefetin geliştirdiği mücadeleyi desteksiz bırakmak için bir gerekçe olabilir mi? Botha rejimini ne şekilde görürsek görelim, G.Afrika'nın yasal temsilcisi olmadığı konusunda birleşiyoruz. ıç sömürge tezini kuşkuyla karşılayanların, Marksist düşünceleri birer doğma gibi değil de, G.Afrika'nın somut gerçekleri ışığında yakından irdelemele-ri gerekir.

"G.Afrika Toplumu Özel Niteliklere Sahip İki Yanlı Gelişen Bir Toplumdur"

G.Afrika bir kılâsik sömürge değil, bağımsız bir ülke görünümündedir. Buna rağmen halkının ezici çoğunluğu temel hak ve özgürlüklerden yoksundur. Beyazların G.Afrikası gelişmiş bir kapitalist ülkenin tüm özelliklerine ve nimetlerine sahiptir. Fakat siyah halkın yaşam düzeyi, tipik bir sömürge halkın yaşamıyla özdeşdir. Yerli halk, ayrımcı bir ulusal baskı altındadır. Sömürünün doğurduğu yoksulluk büyük boyuttadır. Tüm demokratik haklardan yoksundur. Ve G.Afrika, bu sömürü ve ırkçı karakteri devam ettirmekle görevli bir gurup azınlık tarafından yönetiliyor. Ancak G.Afrika kılâsik sömürge tanımına uymuyor. Bu nedenle, özel tip bir sömürge veya ıç Sömürge kavramları uygun bulunmuştur. Belki bu terimler, herkesin kavram seçimine uygun olmayabilir, fakat gerçekler tartışma götürmez. G.Afrika'nın politik yönetiminin Londra'dan Pretoria'ya devredilmesiyle, çok şeyin değiştiğini ilan eden kişi, ilginç ve gerçekdışı bir iddiada bulunmuş olur. Bugün siyahların yoksun bırakıldığı, siyasi haklar, toprak sahibi olma hakkı, istedikleri yerde oturma hakkı. .vb. gibi insani haklar sadece sınıfsal nedenlerden ötürü gasp edilmemiştir. Bütün bunlar, egemenlik altına alınan ve sömürgeleştirilen bir halkın maruz kaldığı uygulamalardır.

Ulusal Kurtuluş

Sömürgeciliğin bu özel çeşidi, yani ıç sömürgecilik, G.Afrika gerçeğine en uygun düşen bir tanımlamadır. Bu nedenle G.Afrika'da devrimci pratiğin çıkış noktası, ulusal kurtuluşu sağlamaktır. Bu da bizi şu sonuca götürüyor ki; önümüzde bulunan mücadele döneminde, ırkçı egemenliğin sömürsü altındaki siyah çoğunluğun mücadelesindeki temel içerik, şartsız bir ulusal kurtuluşa erişmek olmalıdır. Bu bağlamda mücadelenin öncülüğünü yapan örgüt ANC dir. Onun ulusal kurtuluş hareketi olarak nitelendirilmesi, devrimci hareketin birincil amacının bu belirlemesinden ötürüdür. Bu nedenle bizler anti-aparhayt sloganlarda liberalerle belirli platformlarda birleşsek bile, onlarla aynı uğurda mücadele ettiğimiz anlamına gelmez. Bunun için ırkçılığa yönelik sloganlarda dikkatli olmalıyız. Çünkü bu, sadece nasyonalist partinin getirdiği yasalara karşı geliştirilen mücadeleyi, reformistlerin çizdiği çerçevede tutmak için, önümüze bir engel olarak çıkabilir.

ırkçılık üzerine söylediklerim, vatandaşlık hakları için verilen mücadele için de geçerlidir. Tüm bu demokratik haklar için mücadele verilirken G.Afrika'nın kurtuluşunun formalite olarak yapılabilir ve siyahlarında katılabileceği seçimlerle olamayacağını unutmamak gerek. Zira ulusal kurtuluş, mersedes arabalı beyazları, siyahlara dönüştürmekten çok daha ayrı bir şeydir.

Tüm Zenginlikler Halka

ırk egemenliğini ortadan kaldıralım. Ama, aynı zamanda onun üretim araçları üzerindeki kontrol ve egemenliğine dokunmayalım diyenler, ciddi olamaz. Onların egemenliğinin ve sömürünün gerçek kaynağı olan toprak ve maden ve diğer zenginlikler, aynı zamanda halka geri iade edilmeden, vatanın

kurtuluşunun hiç bir anlamı olmayacağını kabullenmek için marksist veya komünist olmak gerekmez. Bu somut gerçeklik, mücadelenin, burjuva düzmecesi olan "vatandaşlık ve demokratik haklar" çerçevesiyle sınırlandırılmaması gerektiğinin ifadesidir.

Ulusal kurtuluş ile sosyal kurtuluş arasındaki kopmaz bağ, var olan egemen sınıfın ortadan kaldırılması için, onun, devlet aygıtının devrimle tümünden parçalanmasını gerektiren bir strateji izlememizi zorunlu kılıyor. Bu, birçoklarının öne sürdüğü gibi, beyazları denize dökeceğimiz anlamına gelmiyor. Bu konuda ANC'nin "Özgürlük Manifesto'su" "G.Afrika, G.Afrika'da yaşayan beyazlara ve siyahlara aittir" sözleriyle görüşlerini açıklamıştır. Hatta, siyah hareketin bazı kesimleri de ANC'yi, ayrı ırklara sahip halkları kendi örgütü bünyesinde birleştirmekle suçlamışlardır. Ama bu konuda ANC, yürüttüğü politikanın doğruluğuna inanmıştır. Temel dökümanlarımıza, resmi açıklamalarımıza bir göz atan, bizim her zaman, G.Afrika'da tüm gurupların, beyazlar dahil, ırk ve etnik gurup ayrımı yapmaksızın herkesin, eşitlik hakkına sahip olacağı, Birleşik demokratik bir G.Afrika'dan yana olduğumuzu anlayacaktır.

Sınıfların hiçbir zaman tümünden intihara kalkışacağına inanmadığımız için, kurtuluşu giden yolda, beyaz parlamentonun tanıdığı sınırlar dahilinde, önemli ilerlemeler kaydedebileceği hayallerine karşı çıkıyoruz. Bu bizim, beyazların politikası çerçevesinde oluşabilecek tüm reformlara karşı olduğumuz anlamına gelmez. Fakat görüldüğü gibi, reformların büyük bir kısmı, egemen sınıfın bir süre daha ayakta kalmasını sağlamak amacıyla gütmektedir. Yani, ulusal kurtuluş ve özgürlük için verilen mücadele, egemen sınıfın çerçevesini çizdiği bir arenayla sınırlı kalmaz. Bu arenada

Devamı Sayfa 15'te

Baştarafı sayfa 14'te tüm faaliyetlerimizden yoksun bırakılmış durumdayız. Bu arenada yapabileceğimiz tek şey bırakılmıştır bize; o da, şapkalarımızı ve dilenci tasımızı alıp, yöneticilerin ayaklarına, dilenmeye gitmektir. Oy hakkı olmayan, vatantaşlık haklarından yoksun olan ve yeni sömürgeler konumunda olan Bontus'larda yaşamak zorunda bırakılan Afrikalı için, hak elde etmenin hiçbir anayasal yolu var mıdır?

Devrimci Şiddet

Özellikle Avrupa'da ANC'nin devrimci şiddet politikası, kuşkuyla karşılanmış ve barışçıl yollarla bazı değişimler elde etmek için uğraşması konusunda ikna edilmeye çalışılmıştır. Bu da, kurtuluş mücadelesinin amaçlarının ayaklar altına alındığı,

teslimiyet reçetesinden başka birşey değildir. ANC'nin, silahlı mücadele politikasını yürürlüğe koymadan çok önceleri yasadışı ilan edildiğini hatırlamalıyız. Eğer siyah halkın % 75'i gibi Bantuslanslar'da doğmuşsan hangi barışçıl yol var senin için?

ANC, 1976 sonrası, yurt içinde ve yurt dışında elde ettiği itibarı, siyasi mücadeleyi devrimci şiddetle birleştiren stratejisiyle elde etmiştir. Bu devrimci şiddet, G.Afrika tarihinde, sömürgecilğe karşı verilen mücadelede ilk kez halka umut vermiştir. Beyazların görünüşte çok güçlü sayılan devletinin de yok edilebileceği inancını vermiştir. Bu faktörün kendisi öyle bir psikolojik ortam yaratmıştır ki, halkın kendisi, örgütlenmede ve sendikal mücadelede önemli başarılar elde

etmiştir. Rejimin, ANC'nin silahlarını susturmaya çalışması yenilgiyle sonuçlanmıştır. Çünkü mücadele zemini, ülkemizin derinliklerindedir, halkımızın arasındadır. Bu mücadelede dış faktörlerin önemsiz olduğunu ileri sürmek, gerçekçi olmayacaktır. Afrika'da veya başka yerde, tek bir silahlı halk mücadelesi yoktur ki, şu veya bu şekilde dost, kardeş ülkelerden destek görmesin. Cezayir'de FLN, Fas ve Tunus'taki üslerinden faydalanmıştır; Angola'da MPLA Kongo ve Brezilyadan; Zimbabve'de ZANU, Mozambikten faydalanmıştır. Bu konuda birşeye parmak basmak istiyorum. Yurt dışından, dostlardan alınan desteklere rağmen, tüm bu başarılar ülke içinde verilen mücadeleyle elde edilmiştir. Dış faktörlerden sözlememiz, mücadele-

nin ülke içinde geliştirilmemesi ve ülke içinde düşmana karşı mücadelenin küçümsenmesi anlamında yorumlanmamalıdır. G.Afrika'da var olan güçler ilişkisinin gerçekliği, ANC'nin diğer Afrika kurtuluş hareketlerine sağlanan desteğin çok azına sahip olmasını beraberinde getirmiştir. Yukarıda örneklediğimiz hareketlerin, komşu ülkelerden elde ettiği üs imkanına hiçbir zaman sahip olmadık ve bunu beklemedik. Herşeyden önce, çıkış noktamız, politik mücadelede her zaman illegal örgütlenme olmuştur. Halk savaşının gelişebilmesi ve gerçekleşmesi için, ülkenin değişik yörelerinde, siyasi, devrimci üslerin yaratılması amacımız olmuştur. Böyle siyasi üslerin kazanılması için de, düşmana karşı, örgütlü silahlı eylemler kaçınılmazdır.

Baştarafı Sayfa 1'de to ettiler. İşgal eylemine Bremen Radyosu ve bazı Alman gazeteleri yer verdi. Ayrıca TSK taraftarları, diğer bazı örgütlerin yandaşlarıyla birlikte, 11 Martta Bremen'de Yeşiller Partisinin il örgütünü bir süre işgal ettiler. Olay basına yansdı.

İSVEÇ

İsveç'te hareketimizin de içinde bulunduğu 13 Kürdistanlı örgüt, bir komite oluşturup, 10 Mart günü kalabalık grup halinde, parlamentoda grubu bulunan dört siyasi partinin Genel Merkezlerine giderek, Kürdistan'daki sürgün ve operasyonlarla ilgili bilgilendirmede bulundular, bildiri bırakarak olayın protesto edilmesini istediler. Siyasi Parti temsilcileri, "Kürt sorununun ciddi bir sorun olduğunu, bu konuda duyarlı olacaklarını ve girişimlerde bulunacaklarını" söylediler ve bu doğrultuda basına açıklamada bulundular.

FRANSA

10 Mart günü, TSK taraftarları diğer bazı gruplarla birlikte, Ekonomik ve Sosyal Konsey binasını işgal edip, bildiri dağıtarak sürgün ve operasyonları protesto ettiler.

Diğer taraftan Belçikalı Par-

lamentar Jaak Vandemenbroucke ve Willy Kuijpers tarafından hazırlanan "Kürt Karar Tasarısı", Av.Parlamentosu Siyasi Komisyonuna verildi. Ayrıca Avrupa Parlamentosu Komünist Grubu da aynı doğrultuda bir karar tasarısı hazırlamakta olduğunu açıkladı.

Sömürgeci Türk devletinin halkımıza dayattığı barbarlığın, giderek yaygınlaşan tepkilerle karşılanması, cuntayı köşeye sıkıştırıyor, daha da sıkıştırarak. Bu gerçeği M.A.Birand'ın kendisi de itiraf ediyor:

"Bir süre öncesine kadar, Batı Avrupa'nın 'ilgili çevreleri' Kürt sorununu daha çok İran ve Irak çerçevesinde görürlerdi. Şimdi Türkiye de yapılan hesapların içine sokulmaya başlandı. Yakında, Avrupa parlamentolarında, uluslararası kuruluşlarda 'Kürt Sorunu' ile ilgili karar tasarıları, toplantılar, seminerler artacak. Buna da özellikle Türkiye'den ayrılıp Avrupa'ya gitmiş olanlar öncülük edecekler. Zira; İran, Irak veya Suriye'li Kürtler, Batı Avrupa'lı kurumlarla fazla ilişki kuramamışlardı. Türkiye'den gidenler bunu gerçekleştirdi. O zaman da,

bütün uluslararası Kürt sorununun başını Türkler çekecek ve ön planda Türkiye görünecek, Batı Avrupa'da, bu konuya tamamen 'insan hakları' açısından bakmaya hazırlanmıştı, Kürt sorunuyla ilgili olarak destek vermeye hazırlanıyorlar." (M.A.Birand, Mil.Gaz. 7 Mart 1987)

Ancak şunu bir an için olsun akıldan çıkarmamak gerekir: Sorunu Avrupa kamuoyunda güncelleştiren temel faktör, ülke zemininde yürütülen mücadeledir; bölgedeki hassas denge içinde ulusal kurtuluş güçlerinin istikrar unsuru olma yolunda katettiği mesafedir. Yoksa bu, sadece uluslararası kuruluşlara postalanmış mektuplarla elde edilen kazanımlar değildir. Ülke zemininde yürütülen mücadeleye paralel olarak Avrupa'da yürütülecek aktif bir mücadele kazanımlarımızı ileri götürecektir ve sömürgecilere ecel terleri döktürecektir.

ROHİLATA NAVİN ve "terorist" e. Yani kurdê ji Kurdistana Bakûr e. Cedirmê faşist vedigere qereqola xwe û vê bûyera ha jî serbazê xwe re dibêje. Dî ewni rojê de ew cendirmê bî hevaleki xwe ve, bî

G-3 û dî Stûyê wan de maki-neke fotografê dîgrîn û tîn gundê Delavê. Lî nav gund lî wi kesi ku bî tîrki peyivibû dîgrîn. Gundi niyeta wan baş famdîkîn ku, dîxwazîn fotografayê ku tîrki peyivibû bîşînîn û bîbîn bîdîn televizyon û rojnameyên xwe yên tîrk. Û bî vî yekê bî kevîrek du çûk bukjin: Hem ciyê "teroristan" tespît bîkîn û hem jî dî awîra gelemperiya cihanê de Suriyê bî xwedîkîrîna "teroristan" sûçdar û gunehbar bîkîn. Sedemên êrişan pêk binîn û bavêjîn sermalên kurdan yên "bînxetê" wek êrişên qetliama Qamişlo, qetliamên nû pêk binîn. Lê gundi jî dek û planên wan baş haydîbîn û wan girtîn û spartîn meqamên Suriyê. Çend saet şûn de, qereqola Tîrk bî 40 cendirmê û bî tanqan dî ser gund de dîgrîn. Gundi çek hîltînîn û êrişê ordîya faşist dîşkinîn. Çendirmên Tîrk, korpoşman vedigêrîn şîkefta xwe ya bêbext û qeleş.

Gelê me xwe diparêze. Tewrê qehremani û niştîmanperwer şandîde.

Bîla bîmre dewleta Tîrka kolonyalist û faşist!

Her bîjî berxwedan û tekoşîna neteweyê me!

A. Goyî

DAHA GÜÇLÜ NEWROZLARA !..

Kürt halkının ulusal bayramı Newroz, kitlesel olarak bir kez daha kutlandı. Geçmiş asırlar öncesine dayanan Newroz bayramının her yıl coşkulu bir şekilde kutlanmasının belli bir anlamı var.

Bu gün tüm halklar, kendi tarihsel kültür ve geleneklerinin olumlu ve devrimci yanlarını alıp devam ettiriyor, bunlara yeni anlam ve biçimler vererek daha da zenginleştiriyorlar. Newroz efsanesinin de sahip çıkılabilecek çok değerli yanları var. Birincisi, sömürücü ve despot Dehak'a karşı halkın isyan ateşini ve kurtuluşu simgeliyor. İkincisi ve en önemlisi de, Dehak'ı ortadan kaldıran ve halka önderlik eden demirci ustası Kawa, işçi ve emekçilerin önderliğini temsil ediyor. Yani Nawroz'un emekçi karakteri var, ki bu yan çok az efsanede görülüyor.

Ülkemiz Kürdistan'ın hala sömürgecilerin işgali altında bulunması nedeniyle Newroz geleneğine sahip çıkılması daha bir önem kazanıyor. Bu nedenle günümüzde gelişen Kürt ulusal kurtuluş savaşımı, Newroz'un anlam ve kutlama biçimini zenginleştirerek, O'nu sömürgecilğe ve emperyalizme karşı ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesinin bir sembolü haline getirmiştir.

Hareketimiz, bu yıl F.Almanya'da Newroz kutlamalarına büyük önem verdi. Ve hazırlık çalışmalarını birkaç ay öncesinden başlatarak Hêviya Gel Newroz Tertip Komitesini kurdu. Üç dilde (Kürtçe, Türkçe, Almanca) binlerce bildiri basıldı ve dağıtıldı. 3.000 kadar afiş basıldı ve Almanyanın birçok bölgesinde yaygın bir şekilde afişleme yapıldı. İki şehirde yapılması planlanan Newroz kutla-

ma geceleri için yoğun bir propaganda çalışması yapıldı.

Bu çalışmalarımızın bir yanısıması olarak, Bremen bölge televizyonu, gece öncesinde, Newroz programımızın prova çalışmalarından bir bölümünün çekimini yaparak aynı akşam Guten Und Bienen programında 15 dakika gösterdi. Programın sonuna doğru, iki arkadaşımızla yapılan, Kürtlerin F.Almanya'daki durumları ve Kürdistan'daki yeni sürgünler konulu röportajları yayınlandı. Aynı şekilde Bremen Radyosu 3. kanal ve Bremen radyosu Türkçe yayını olan "Biz Bize" programında Newroz gecemizin duyurusu yapıldı.

İlk gecemiz 21 Şubat 1987'de Bremen'de yapıldı. Yaklaşık 700-800 kişinin katıldığı gecede arkadaşlarımız tarafından hazırlanan zengin bir program sunuldu. Korumuzun sunduğu "Ey Newroz" adlı marş ile başlayan gecede, sırasıyla günün anlam ve önemini belirten Kürtçe, Türkçe ve Almanca konuşma yapıldı. Frankfurt ve Bremen folklor ekipleri Kürdistan'ın değişik yörelerinden oyunlar sergileyerek geceye renk kattılar. İki perdelik kısa

ve anlamlı bir tiyatro oyunu sahnelendi. Koro sunduğu marş ve türkülerle ilgi çekti. Ozan Rençber Kürtçe (Kurmanci-Zazaki) türkülerle gecemize katıldı. Program aralarında Kürdistan ulusal kurtuluş direnişini, yayın tarihçesini ve Hêviya Gel'in ortaya çıkışını anlatan bir seneryo okundu. Gecemiz ozan Şivan Perwer'in söylediği halk türküleriyale halay çekilerek son buldu.

Bu arada Bremen'deki gecemize gelip, gecenin disiplinine uymayan bir grup, görevli arkadaşlarımız tarafından dışarı çıkarıldı. *Apo*

İkinci gecemiz 14 Mart 1987'de Frankfurt'ta yapıldı. Salonu dolduran yaklaşık 700 kişinin sıcak bir ilgiyle izlediği programımız çok düzenli uygulandı. Bremen'deki gecemize ek olarak çıkan çocuk folklor ekibi ve genç bir kız sanatçı, seyircilerin yoğun alkışını aldı. Ayrıca Bremen Hêviya Gel folklor ekibinin oynadığı "Kartal Oyunu" tüm canlılığı ve görkemiyle kitleyi coşturdu. Gecemize katılmak üzere komitemizle anlaşma yaptığı halde geceye katılmayan Şivan Perwer ile ilgili konuklara açıklama

yapıldı ve Şivan'ın tutumu protesto edildi. Şivan'ın katılmayı gecemizin düzenini aksatmadı. Tertip komitemiz Şivan'ın boşluğunu aratmıyacak zenginlikte bir programla kitleyi doyurdular. Ancak, bizimle anlaşma yapantığı, afiş ve biletlerimize ismini yazdırdığı halde geceye gelmeyen, ve meşru bir mazeret bildirmeyen Şivan'ın bu tutumunu, sanat ahlakına sığdıramıyan seyirciler, Şivan'a karşı tepkilerini duyurdular. Daha sonra, Şivan'ın maddi çıkar için, bizimle yaptığı anlaşmayı hiçe sayıp, başkalarını tercih ettiği ve aynı tarihte Köln'de gece düzenleyen bir başka grubun Şivan'ın gecemize katılmasını engelleme doğrultusunda etkili olduğu anlaşıldı.

Bu arada her iki gecemize birçok dost örgütten dayanışma mesajları geldi.

Ayrıca Danimarka'da, arkadaşlarımızın da içinde yer aldığı, çok sayıda Kürdistan'lı örgütün ortak hazırladıkları Newroz gecesi karabalık bir kitle katılımıyla kutlandı.

İsveç'te, geçen yıllarda olduğu gibi bu yıl da Kürt Federasyonu'nun hazırladığı gece, Kürdistan'ın her parçasından insanlarımızın katılımıyla kutlandı.

Bu yıl da, Avrupa'nın değişik ülkelerinde, Kürdistan'lı örgütler tarafından düzenlenen Newroz geceleri, birçok olumsuz olaya

rağmen, sömürgeci burjuvaziye karşı tam bir güç gösterisine dönüştü. Bunu, gerici bir Türk gazetesi, kin ve öfkesini ekliyerek şöyle dile getirdi: "Newroz geldi, Kürtler yine kuduruyor."

Daha güçlü Newrozları kutlamak için ilerli. .